

Demà a la nit, presentació de la HISTORIA DEL SOLDAT, de Strawinsky

(Vegi's la pàgina 8)

INTERVIU AMB UN CONTRABANDISTA

Els abissinis s'armen

R. O'Donnell és, oficialment, director de vendes de la Victor Talking Machine Corporation, una casa americana que fabrica gramòfons i maquinària per a despatxos. Almenys així consta en els prospectes. Però la veritat és que l'esmentada casa no és més que la fatxada d'un gran holding nord-americà amb 250 milions de capital que comercia amb objectes molt diferents i entre els accionistes del qual es compten Rockefeller i Sir Basil Zaharoff.

R. O'Donnell és natural de Texas, per bé mes, el Japó paga els xecs. Ja ho veieu: l'afer més senzill i natural del món...
—I el negoci resulta un negoci?
—En absolut. L'exèrcit abissini consta actualment, amb les reserves que es troben en armes, d'uns 300.000 homes. Tres anys enrera només tenien uns fusells escandalosament antics, unes metralladores Krupp, uns canons de muntanya Hotchkiss i deu avions que el comandant de les forces aèries abissinies d'aleshores, Grazmach Herbert Fauntleroy, havia fet comprar als Es-



Canó anti-aeri de l'exèrcit abissini

que pel color de la seva pell el podrien pendre per argentí o brasiler; evidentment la seva sang és la barreja de la d'unes quantes races. Parla igualment bé l'anglès, l'espanyol, el francès, l'italià, el polonès i l'alemany. Posseeix cinc passaports, estesos a cinc noms diferents i acreditats per les autoritats americanes. Cap d'aquests cinc passaports no és fals.

R. O'Donnell no celebra mai conferències en els hotels on s'estaja: ha d'esser circumspèct. Per això tant se me'n dona de saber on viu; i en tinc prou, si sé que és a París, amb poder trucar un número de telèfon de Provence i rebre per resposta la indicació de demanar, en cert hotel del boulevard Haussmann, «Mr. Even R. Canning, de Baltimore».

La indicació que vaig rebre era encertada, ja que al cap de poca estona em podia trobar, després d'haver-lo saludat breument, assegut al seu davant. Es recorda vivament de la nostra darrera entrevista a l'Hotel Rose, de Wiesbaden, on aleshores, per mera «casualitat», estudiava Sir Henry Deterding. Té al davant, sobre la taula, un dibuix que em crida l'atenció i provo de parlar-li'n.

«S. C. B. Cal. 17'85/45»? Un model de gramòfon molt bonic!—dic.

R. O'Donnell somriu:

—L'enhorabona! Teniu raó: Schneider Creusot amb tanca automàtica, calibre 17'85 per 45, que correspon a una llargada de canó de 8'03 metres. El millor canó-metralladora amb servei de municions semiautomàtica que existeix! No té comparació amb el tronat canó de muntanya Hotchkiss amb què fins ara estan armats els abissinis. Ja n'he encarregat vint-i-cinc. Una comanda d'assaig, simplement.

—Ja m'ho havien dit que estaveu molt ficat en negocis amb Abissínia.

—Sí i no. Oficialment, no hi tinc res a veure. El tràfic amb Abissínia és una cadena amb moltes anelles. No trobareu al Banc d'Abissínia cap compte corrent a nom d'O'Donnell, ni a nom de Canning o de William Carrel. En canvi, n'hi ha un a nom de Giuseppe Talata. No us diu res aquest nom?

—Ja ho crec! Em recordo ben bé de la gran venda que va concloure a Djidda. Si Talata no hagués existit, l'Iman Yahia seria mort i el Yemen una província del Hedjaz... Però, ara hi caic. Si no vaig errat, Talata és un nom italià?

—Precisament per això: així no troba tants destorbs. De totes maneres, ja sabeu que en els nostres negocis no comptem ni sentiments ni nacionalismes...

—D'acord. Però és que això d'Abissínia és efectivament un negoci? Corria la veu que aquella gent no van precisament abundants de diner efectiu.

—Vinga, home! Per a canons i metralladores n'hi ha sempre. Aquest rumor és endarrerit. Ja veureu: no sé si sabeu que el Banc d'Abissínia estava fundat amb capitals egipcis. Doncs bé: a hores d'ara tots els capitalistes egipcis ja estan substituïts. Els accionistes principals del Banc d'Abissínia són ara el nét del Negus, príncep Lidj Araya Abat, i el gran industrial abissini Sumioka de Tôquio, darrera del qual hi ha els bancs japonesos que financen la compra de concessions japoneses a Abissínia. Aquesta gent saben que en una Abissínia italiana no podrien fer cap gran paper, i no es mostren gasius. Si Abissínia compra ar-

tats Units. D'aleshores ençà les coses han canviat molt. Avui dia, un soldat abissini amb un fusell Sniders faria tan mal paper com una senyora de la societat de París amb un vestit de nit de l'any passat. I els abissinis paguen. Es clar que abans pagaven més, però és que ara hi ha molta competència. Krupp i Vickers retallen els preus. Addis Abeba és un formiguer d'agents de les grans fàbriques d'armaments. Per això cal conformar-se.

—Els japonesos encara deuen rebentar més els preus.

—No. Les despeses de transport són massa grans. El negoci no resulta, i per això Mitsui ho ha deixat córrer. Les comandes servides pel Japó són ínfimes. Els que segueixen l'herba són els alemanys. Els agents alemanys Steffens i Bassowitz, a cada oferta enraonada, contesten amb una altra a preus més rebentats. De primer tenien grans èxits, perquè l'apotecari del Negus, Walter Zahn, és alemany, i ja podeu pensar que els ajudava tant com podia. Però avui ja els hem desbancat. Els abissinis no baden tant que no s'adonessin que els alemanys els volien encolomar a preus alts un gènere que no tenia sortida. Aquí podeu veure

—m'ensenyà uns dibuixos—un producte dels tallers Bethlehem Steel: un canó-metralladora sobre pivot giratori, muntat sobre tractor eruga, tanca automàtica i servei de municions tant automàtic, calibre 5'65/35, vint-i-dos trets per minut, refredament per aigua... el canó ideal per a la guerra de muntanya. I això: la nova granada de 15 centímetres. I això: les noves bombes de gas Pittsburg Federal que els abissinis paguen quasi a pes d'or. Amb això els altres sí que no poden competir.

ERNST KIESEWETTER
(Segueix a la pàgina 8)

Els Dijous — Blancs

OBERTURA

El xicot de casa bona trobà que, aquell matí, el sol es projectava tan aplomat com en plena canícula i, en passar un 33, s'hi enfilà sense pensar-s'hi gaire. Davant per davant, una mare i una filla el resseguien de cap a peu, però ell, absort pel tràfec de les Rambles, no s'adonava ni de l'esguard encisador de la noia ni de la mirada escrutadora de la dama que, desapersegut de fer notar llur presència, deixà caure el moneder.

L'estrepit de la bossa de cuir amb les claus i el diner de butxaca a dintre, no solament exoriví el passatger cobert, sinó que l'empenyí a collir l'objecte i restituir-lo a la seva propietària.

—Ai, que és galant! Moltes gràcies!

—No hi ha per què donar-les.

—Vostè dirà! I perdoni la impertinència: veritat que acostuma a fer aquest trajecte?

—Què li diré! A l'estiu sí.

—Ah, per això; perquè ni a la nena ni a mi, no ens és gens desconegut. Bon punt ha pujat, sense dir-nos-ho l'una a l'altra, hem pensat: vetaqui una cosa que no és la primera vegada que la veus.

—Sí que són fisonomistes!

—Ho som, francament. Ara que, amb segons qui, ni gosàriem insinuar-ho. I, miri, ens jugaríem qualsevol cosa que vostè va als banys.

—Quina pitonissa! També ho ha endevinat.

—Ens ho hem imaginat de seguida i ens hem dit: aquest jove ens farà favor, perquè totes dues soles, sap, no podem pendre caseta de família i, en canvi, si vostè ens volgués acompanyar...

—Encantat, senyora.

—Ai, ben amable; però «Sant Bru, tant per un».

—I ara, d'això no se'n parla.

Abans d'arribar a la Barceloneta, Sylvia Sidney i Fredric March havien ja servit de suport a les expressions llausangeres del jove i de la noia i en acostar-se a la baraca, el tuteig semblava vell d'un any.

—Si no hi té inconvenient, de primer passarem nosaltres dues—suggerí la mare amb un punt de rubor.

—Faci, faci — accedí el finançador de la immersió.

La dama enllestí, però, tan de pressa, que la noia romangué encara llarga estona donant-se els darrers retocs amb la portella entreoberta. La roba interior que hi havia als penjadors era sincerament pobre i no corresponia amb el zèfir i la mussolina exteriors. La Sidney artificial tenia una marcada tristesa.

Aleshores, el xicot de casa bona recordà el fascicle que, poques hores abans, havia rebut: «Où aller en été? Palace Hôtel Davos, ouvert toute l'année. Climat fortifiant de haute montagne. Tennis-courts sur le terrain de l'hôtel, grand parc. — Garage. — Lido sur le lac de Davos. — Golf. — Tournois internationaux de Tennis. Excursions d'automobiles. — Pêche. — Chasse. — Tir aux pigeons. — L'après-midi Thé-dansant. — Concert le soir. — Orchestre d'artistes. — Couple de danse. Soirées amusantes. Diners de Gala...» Tornà a guaitar la banyista i decidí d'evadir-se, però ella li somrigué i, eixint a fora, li ordenà:

—Apa, cutia, que farem un partit de water-polo!

L'aparició de la parella a la platja fou subratllada amb elogis i ell se'n sentí tot satisfet, però els ulls suplicants de la noia li desvetllaren novament l'esquerperia. Per això, quan la mare, dalt el tramvia de tornada, insinuà que no sabien on anar aquella tarda, el xicot de casa bona, sense èmfasi ni petulància, li allargà deu pessetes, a la vegada que deia:

—Tinc un compromís ineludible... Vagin al cinema.

MIRADOR INDISCRET

Francis Carco, veí de Barcelona

Francis Carco, el novel·lista francès que han fet famosos les seves narracions dels barri baixos, ha passat uns dies a Barcelona. No vingué precisament, aquesta vegada, per a documentar-se per a cap nou llibre, si bé és possible que escrigui molt aviat una segona part de *Printemps d'Espagne*.

Vingué, més que per altra cosa, per a començar a pendre posicions, car cap allà el mes de setembre pensa domiciliar-se a la nostra ciutat.

—París està cada dia més trist — confessa —, i a mi em cal alegria i moviment. Això, només es troba, avui, a Barcelona. Seré un barceloní més...

Després, afegí:

—Esteu al rovell de l'ou... D'un ou de dos rovells!

Canvi de lleteria

Gran aficionat — expert, millor dit — a les arts plàstiques i als llibres, Francis Carco, lluny de «matar» les hores, com alguns suposaran, al districte cinquè, les va ocupar admirant el nostre Museu de Montjuïc i la col·lecció bibliogràfica del senyor Gustau Gill.

Totes, no, però; siguem francs.

El barri xinès se n'hi endugué algunes.

Com de costum, s'hi trobava com peix a l'aigua.

Tant, que a les set del matí, després d'haver recorregut el bar del Manquet, el Café Català, la casa de Juanito Eldorado i el Manicomio, del carrer Espalter, preguntà, encara:

—I si anéssim a una altra crèmerie?

Sempre avançats!

Ahí va fer vuit dies, França va viure, a la tarda, uns moments de gran inquietud política.

Laval havia rebut l'encàrrec de formar govern.

Reeixiria? Renunciaria?

A les vuit del vespre va renunciar.

A Barcelona, però, *L'Instant*, per conducte de l'Agència Cosmos, ho sabia ja a les cinc, o sigui tres hores abans que la renúncia es produís.

Sempre tan avançats, nosaltres!

Gesta que gestarà

El telèfon del despatx truca. Hi acut un dependent:

—Digui.

—Tal casa? Aquí, l'Institut Escola. D'ara endavant, els albarans i factures s'han d'estendre a nom d'Institut Escola.

—Institut Escola, tal com sona?

—Sí, senyor; tal com sona.

No ve d'un pam

Repetides vegades ens hem queixat de la manca de control de moltes de les emissions de Ràdio Barcelona.

Com a botó de mostra, oferim avui una «perla» recollida darrerament amb motiu d'una retransmissió des de Florència.

—Senyors—féu el speaker—, acabem d'escoltar Gaston i Pòlux.

Volia dir: Càstor i Pòlux.

Ni de dos pams

D'aquesta ja fa més dies, i va succeir a l'altra emissora, Ràdio Associació.

En saber que Landsberg era a Barcelona i parlava al Conferència Club, es varen afanyar a dur-lo davant el micròfon. L'home es devia quedar una mica sorprès que la filosofia interessés tant com per parlar-ne per ràdio.

Senzillament, Landsberg es diu, de nom de fonts, Paul Ludwig, i l'havia pres per Ludwig, el fabricant de biografies, que d'altra banda'es diu Emil...

Cal dir que *L'Instant* i *La Noche* patiren la mateixa confusió, i no assegurariem que hagin estat els únics.

I això que Emil Ludwig no és — hélas! — desconegut personalment a Barcelona.

Els misteris de Barcelona

Dimecres de la setmana passada, després d'un sopar d'amics, uns quants decidiren anar a la Taverna dels Tenors, espectacle inèdit per a alguns d'ells. Arribats allí, veient impossible encabir-s'hi, de tanta gent que hi havia, se n'anaren a un lloc proper i similar, el Marabú, del carrer de Sant Rafael, instalat en competència en vista de l'èxit de l'establiment del carrer de Robador.

Al cap d'una estona d'èsser-hi, alguns se n'anaren a casa, entre ells el nostre company J. Cortés i Vidal, però d'altres tornaren a la Taverna dels Tenors, a veure si ara podrien caber-hi.

Instal·lats ja, pogueren sentir com una mena de speaker anunciava:

—En obsequi al crític teatral de MIRADOR, senyor Cortés, el baríton Pau Gorgé i la tiple (sentim no haver retingut el nom) cantaran, etc., etc.

Els de la colla quedaren sorpresos. En Cortés ja devia dormir, i no sabrà res d'aquest homenatge fins haver llegit aquestes ratlles.

En Rocha, siguader

Era un dia que feia una calor extraordinària. Tothom tenia una set que es moria.

—Cuando hay sed — digué Rocha — lo mejor es mandar a la criada a la fuente y hacerle traer un jarro bien grande de agua fresca...

—¿Y si no hay agua fresca? — demanà algu.

—Entonces, se ponen diez céntimos de hielo dentro del agua...

—Pero el agua helada con hielo es mala para beber.

—¿Quién ha hablado de beberse el agua? — féu llavors Rocha. — ¡Es que usted no me ha dejado terminar! ¡Dentro del jarro se pone una botella de vino y a los cinco minutos está riquísimo!

El tabac falsificat

En Santiago Vinardell ha estat aquests dies a Barcelona. Vinardell és, ara, director del Patronat Espanyol de Turisme a París, i amb aquest motiu, assisteix sovint a banquets i festes.

Fou en el transcurs d'una d'aquestes que una autoritat parisenca li donà a fumar un cigar havà.

—Què li sembla?

Entre En Vinardell i l'autoritat hi havia confiança.

—Doncs, que aquest tabac l'ha comprat de contraban.

—En efecte.

—I l'han enredat. Aquest tabac no ha estat mai havà. Entre altres proves, hi ha aquesta: l'anella del cigar diu «Cabanas, Habana». Han volgut imitar la marca «Cabanas», però com que a les impremtes franceses no hi ha *ñ*, han hagut de posar en el seu lloc una *n*.

—La seva observació és molt interessant i perspicaç, i la tindrè en compte.

Al cap d'uns quants dies, es tornen a trobar.

—Ara sí, *monsieur Vinardell* que he comprat tabac havà autèntic!

I triomfant, obsequià Vinardell amb un cigar en l'anella del qual es llegia:

«Cabanas. Habana.»

Colònia?

El primer escriptor alemany contemporani, Thomas Mann, Premi Nobel 1929, és un inconfornista del Tercer Reich. No s'ha commemorat el seu seixantè aniversari, a Alemanya, però alguns diaris n'han parlat, tot lamentant la seva actitud.

Bé; a Alemanya, els nazis són a casa seva, i ens agradi o ens indigni el que facin, no els podem reclamar res. Però, es podria saber si també creuen que a Barcelona són a casa seva?

Ho diem perquè el senyor cònsol d'Alemanya, que dia per altre es fica en qüestions de les quals no ha de fer res, va sol·licitar — i obtenir! — que no fos retransmesa per ràdio la sessió, purament literària, que dissabte passat tingué lloc, en homenatge a Thomas Mann, a l'Ateneu Barcelonès.

I encara hi hagué més: dos homes, davant la porta del carrer, aconsellaven d'entornar-se'n a tothom que feia cara d'alemany i anava a entrar a l'Ateneu.

Ja és extraordinari que aquest senyor es cregui al Kamerun o a les Carolines — vint anys enrera —, però encara n'és més que li fomentin aquesta il·lusió.

Previsió

El llibre de Vicenç Bernades, *Estampes de l'Uruguays*, acaba amb una relació de tots els que estigueren detinguts en aprensos flotants.

Sabem també que, la nit del 6 al 7 d'octubre, algú confeccionà una llista de les persones que es trobaven al Palau de la Generalitat.

Per manca d'una precaució d'aquesta mena, a Prats de Molló hi degue haver milers de presumptes combatents, a jutjar pels que allegaren la condició de tals de cara a la consecució d'un empleu.



L'ANGEL DE LA GUARDA

A la pàgina 3:
A propòsit d'unes gestions. Els regadus d'Urgell, per Miquel Capdevila.

DESPRÉS DE TRES QUARTS DE SEGLE

La Plaça de Catalunya

El CENTRE VITAL DE BARCELONA

Quan Léon Jaussely, l'arquitecte tolosenc, ens donà amb el seu projecte d'enllaços, «Romulus», una visió ideal, grandiosa, de la futura ciutat de Barcelona, situada al primer i més important centre monumental del demà de la urbs a la Plaça de les Glòries Catalanes. Aquesta plaça existeix ja nominalment, o sigui en els plans de la ciutat i

la acogem amb la mateixa desconfiança que manifesta nuestro apreciable colega. (La Corona) al publicarlas. Lo que en ellas se revela es tan inverosímil, tan absurdo, tan contrario a los sanos principios de derecho, de justicia y de moralidad — si es que el derecho, la justicia y la moralidad sean cosas distintas — que no podemos ni siquiera sospecharlo de un gobierno que precisamente por la justicia y la moralidad de su con-

ten a semblar tals. Uns fanals falquesians amb base de ciment. Una gran X molt oberta que va del Portal de l'Angel a la Rambla de Catalunya i de la Rambla al Passeig de Gràcia. Les construccions o edificis de la plaça no passen en tota quatre pisos d'alçada, s'aixafen encara més dintre les dimensions d'aquell amplíssim solar.

Comencen els projectes. Falqués vol fer-hi un porticat amb un edifici monumental al fons, semblant a la Plaça de Sant Pere de Roma; altres uns grans magatzems, estil París; també es parla d'aixecar-hi un monument al Sagrat Cor; Puig i Cadafalch féu un projecte d'urbanització total de la plaça, i finalment els dictadors de casa ens la urbanitzaren tal com està. Costà, només, 10.000.000 de pessetes i es creix. I n'hauria costat dos més de dur-se a la pràctica la pavimentació amb granit basàltic gris de tot el centre de la plaça, deixant, però, els mateixos parterres d'avui, com es projectava.

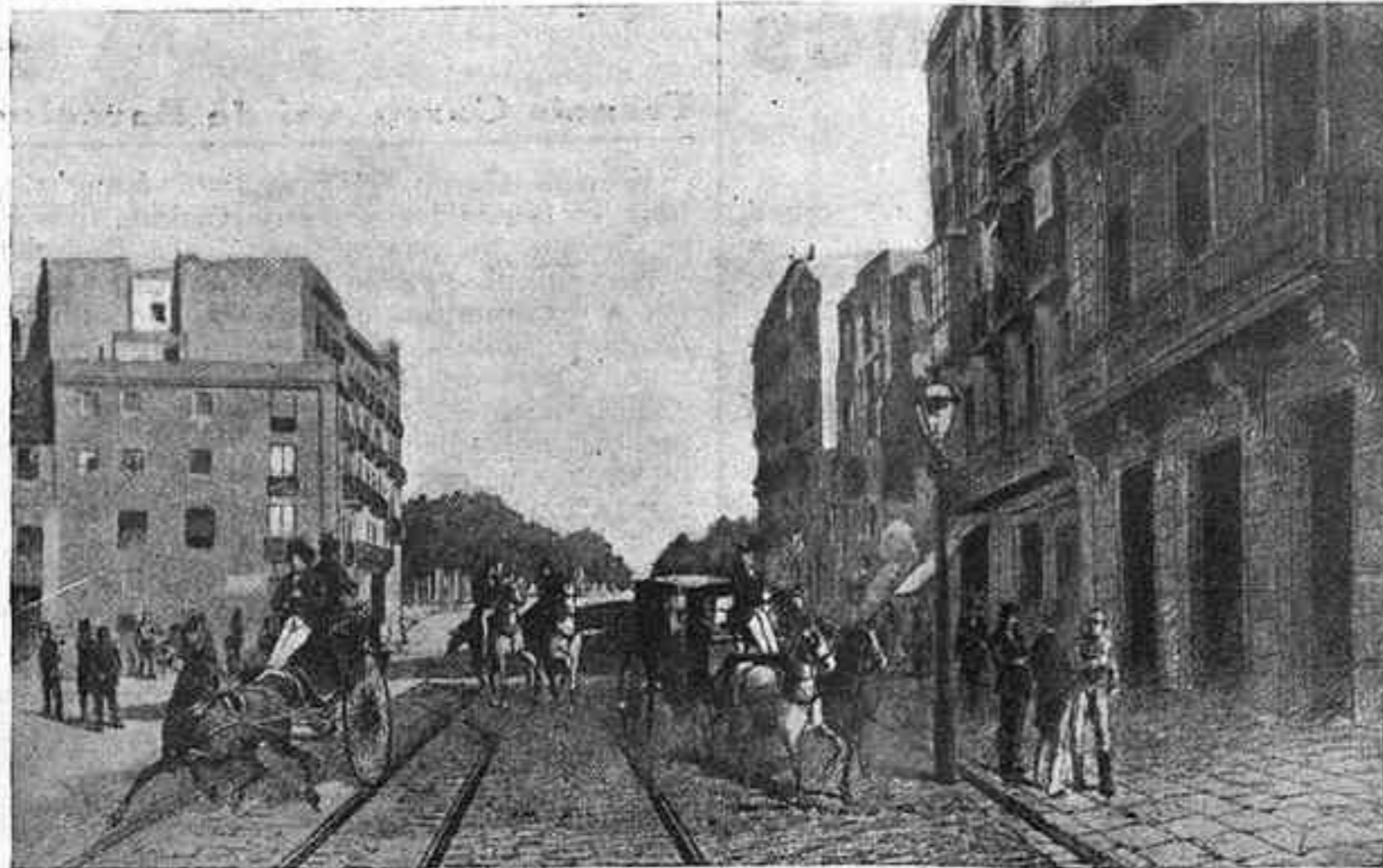
LES ENTRANYES DE LA PLAÇA

El que ha fet patir als barcelonins la urbanització de la plaça! Quan ja començàvem a avesar-nos a la seva semiurbanització simple i provincial, la tanquem arreu, l'esventrem per tots costats i durant mesos i mesos veiem com furguen en les seves entranyes: és el Gran Metro; són les col·lectores; són les conduccions de gas, electricitat i aigua; després el Metropolità Transversal; i galeries de comunicació de l'un a l'altre metro; estacions subterrànies; waders i urinaris públics; instal·lacions per a l'elevació d'aigua dels broilers. Les quatre cinquenes parts de la plaça estan minades.

Centenars de trens que van i vénen de la ciutat arriben a la plaça; nombrosos trens del Nord de Catalunya fan cada dia el mateix. En resum, milers i milers de persones entren i surten de les entranyes de la plaça.

NI TAN GRAN NI TAN PETITA

La nostra Plaça de Catalunya no és de les més grans d'Europa, ni tampoc de les



El Portal de l'Angel el darrer terç del segle passat

el seu emplaçament radica en la confluència de les Corts Catalanes, Avinguda del 14 d'Abril, carrer Meridiana i carretera de Ribes. Travessen el seu perímetre dues vies fèrries i la de M. S. A. i la del Nord.

Jaussely donava més del que se li demanava. Si el seu projecte semblava aleshores fantàstic, no presentava pas projectes que no fossin realitzables, per bé que sorprenents. En el de l'esmentada plaça i en el del Passeig Marítim és allà on abocà més fantasia. Diríem però que el magistral arquitecte sofí un gran error en desplaçar el natural centre vital de Barcelona, situant-lo tan lluny de la ciutat vella, de la ciutat *mater*, més ben dit, prescindint de la Plaça de Catalunya, final de la més important artèria que ens posa en comunicació amb la Mediterrània.

I és que, possiblement, Jaussely descoïnava les lluites de Barcelona per la seva Plaça de Catalunya: quan ell projectava, feia prop de mitja centúria que batallàvem per ella: han passat tres quarts de segle per arribar que fos el que és avui.

La plaça, situada i delimitada com està, no és filla de l'estudi consciencios de l'urbanitzador, sinó del voler públic constant i sentimental. Fins i tot diríem que la Plaça de Catalunya, abans de la seva cristallització actual havia estat una plaça fora de la llei, subversiva.

La voluntat dels barcelonins, però, volgué la Plaça i la tingué. Jaussely no s'adonà que la Plaça de Catalunya, tant o més que un centre vital, era un símbol.

PROJECTES! PROJECTES!

A mitjans de la centúria passada, Barcelona s'ofegava dintre el seu clos amurallat medieval. Preveia amb tot que un dia o altre aquells murs que l'asfixiaven caurien a bocins: era cosa de mesos, de quinquennis, però caurien. Res de convenient no els aguantava, només prejudicis i malvolences esdevingudes tradicionals.

La ciutat de Barcelona, el mes d'abril de 1859, demanava als urbanitzadors d'aquells temps, pensant en l'esdevinidor de la ciutat, un pla d'eixampla amb «...places de confluència, enterament desembarassades; les de reunió amb portics al voltant; les d'eixampla amb obres monumentals, fonts, jardins, arbres al centre... en els afores de l'antiga porta d'Isabel II es construirà una gran plaça central en la qual confluiran els principals carrers de la nova població, essent obligat de construir-se en ella un monument que correspongui a les seves proporcions i, encara, podrà ésser decorada amb alguns edificis públics». Això era part del tot, però prou clar que al capdamunt de la Rambla, anys a venir, s'engendraria una plaça.

Ah! Però una cosa eren els projectes del nostre Ajuntament i una altra la omnipotència burocràtica centralista que a través dels ministeris ens imposava la llei a cops de decret i reials ordres. Barcelona donà el seu vot unànime en el concurs que convocà el seu Municipi per l'eixamplament de la ciutat. El projecte de l'arquitecte I. Rovira era cosa digna, responia a les necessitats futures de la població, unia els pobles de la plana amb el nucli que els havia donat vida de manera lògica i racional, també projectava una gran plaça a la qual, per la part de l'interior, desembocaven el Portal de l'Angel i la Rambla, i per la part de dalt queia al seu centre el Passeig de Gràcia, tenint també dues vies radials, una al Nord, altra a Ponent... Però el ministeri de foment imposà el pla quadrícula, cartabonat del senyor Ildefons Cerdà, enginyer militar amb molt bones relacions a Madrid.

La resolució era tan depriment per a Barcelona, que exceptuats els senyors de la Real Academia de Ciencias y Artes, tothom s'aixecà contra la real ordre del ministeri de Foment del 7 de juny de 1859.

Entre els nombrosos barcelonins que es sentiren ofesos, vegeu com parlava, en les planes del *Diario de Barcelona*,

DON JOAN MAÑÉ I FLAQUER

Don Joan Mañé i Flaquer era català, era catalaníssim, era un catalanista de cor que condemnava el catalanisme polític. Encara no és descuidada una mica, era trait pel cor i els seus sentiments racials insubornables. El mateix dia que començaren a córrer rumors del que es projectava a Madrid, escriu en el seu *Diario de Barcelona*: «Estas noticias están conformes con las que hace días circulaban en esta ciudad; no obstante,

ducta cuenta con el apoyo de gran número de personas que no aprueban todos sus actos políticos.»

El dia 21 de juny, després d'inserir la vexant real ordre, comentava:

«...Estas consideraciones han producido en nuestro ánimo una impresión dolorosísima y no vacilamos en afirmar que igual efecto habrán producido en la mayoría de los habitantes de la ciudad que miran la honra de



La Plaça de Catalunya en 1912

la Corporación municipal como la suya propia... Pero celosos como el que más del prestigio de los representantes más populares de la capital del antiguo principado, estamos dispuestos, según digamos en fecha muy reciente, a apoyar cualquier resolución que tenga por objeto mantener sus derechos y su dignidad.

«¿Cuál debe ser esta resolución? En punto tan delicado se nos permitirá que guardemos el más absoluto silencio. En cuestiones de honra cada cual es el juez más competente de la suya, porque cada cual la estima en lo que cree que vale. Por otra parte la historia del Municipio de Barcelona, que en todos tiempos ha sabido mantener tan alta la suya, es el mejor consejero a quien pueden consultar las personas que hoy tienen el honor de ocupar los puestos que tanto ilustraron nuestros antiguos y célebres Concelleres.»

Així parlava don Joan Mañé i Flaquer quan ofenien la seva Barcelona.

COMENÇA LA PUGNA

Com el *Diario de Barcelona*, tota la premsa d'aquell temps defensà els interessos de la ciutat i la dignitat de l'Ajuntament. Començà una veritable batalla. Per un costat lluitava la raó; per l'altre s'oposava a la raó la legalitat. La legalitat era el pla Cerdà. D'acord amb ell, per bé que amb totes les resistències que es podia posar-hi, començaren a construir-se edificis als terrenys en què Barcelona volia que hi hagués una plaça. El resultat de la pugna fou una cosa còmica. Cap al 1900, la Plaça de Catalunya era anàrquica i pintoresca a tot ésser. Cap a l'angle de la Rambla de Catalunya s'aixecaven una casa de floguer i una dedicada a museu (contenia l'Armeria Estruch), neogòtiques, seguint la línia de la Ronda de la Universitat i de la Rambla de Catalunya.

A redós de la casa gran i ja dintre el recinte de la plaça, un quiosc, un cafè, una gran carcassa de ferro i vidre, semblant als Comtal, Còmic i Espanyol d'avui, nomenat *La Pajarera*. Al l'angle del Portal de l'Angel, una altra casa de pisos, i prop d'ella i arribant quasi a la punta del Passeig de Gràcia, unes barraques amb pretensions d'edifici-circ. Un pas o passeig centrat anava de la Rambla al Passeig de Gràcia. Al centre del que es deia i volia semblar plaça, un broïllador sense pretensions, com pertocava a la resta. Començaren a caure les cases Estruch; després la *Pajarera*; més tard el circ; encara altres edificacions. La legalitat, però, resistia tossudament, fins que un bon dia un alcalde interí, el senyor Navarro i Ledesma, començà la tasca de foragitar els veïns de la darrera casa i finalment volgué fer-la desaparèixer amb un simulacre d'incendi, sense reeixir, de moment, per bé que seguidament fou aturada. I ja tenim la plaça sense nosos.

Una urbanització incipient. Unes palmeres que fins passats alguns anys no es decide-

més petites. La Komingsplatz, de Berlín, té 105.000 metres quadrats; la de la Casa Consistorial de Viena, 80.000; la de la Concordia, de París, 70.000; la Plaça d'Armes, de Versalles, 60.000; la de l'Estrella, de París, 59.000; la de Sant Pere, de Roma, 57.000; la nostra Plaça de Catalunya, 52.000 metres quadrats; la de l'Estació, de Milà, 42.000; la de Luftgard, de Berlín, 41.000; la del Palau de Stuttgart, 38.000; la de Cavour, de Florència, 32.000; la del Popolo, de Roma, 20.000 metres quadrats.

PRESENT I FUTUR

Cerdà projectava una plaça al començament del Passeig de Gràcia, entre els carrers de Corts i Consell de Cent. Barcelona no la volgué allí, sinó al lloc en què està situada. A la nostra plaça, amb totes les seves falles, ja ens hi hem avesat. Ara per ara, la plaça pròpiament dita és superior al marc que l'enquadra. El dia que aquest es complementi, la plaça podrà ésser digna de Barcelona. Les seves condicions especials de plaça d'enllaç de vies de la ciutat vella amb la ciutat moderna fan que el trànsit es faci per la perifèria i que el centre pugui ésser lloc de repòs entre arbres i flors i voladurys de coloms, semblant a les places de la Nation i d'Itàlia, de París, i al Trafalgar Square, de Londres.

Avui, pot dir-se que la Plaça de Catalunya és una cosa estable, definitiva. Moltes objeccions varen alçar-se quan sofí la darrera reforma, que l'ha deixada tal com està. Però cal tenir en compte que, filla més de l'atzar que no pas d'un pla preconcebut, el peu forçat de la seva irregularitat i de les vies que hi desembocaven a imperfectes totes les solucions. De totes maneres, comparem-la amb la de 1912, i veurem la diferència.

Diverses vegades s'ha procurat, de l'Ajuntament estant, dictar disposicions referents als edificis que la volten, a fi de donar-los una certa unitat, si és que és possible.

El que fa falta ara, és que molts dels edificis que la voltin guanyin monumentalitat i alçada, i aleshores podrà compararse, en millors condicions que les actuals, amb altres places d'altres ciutats del món.

PERE CASALS

CASA REÑE
COPIES a màquina
CIRCULARS
amb multicopista a preus reduïdíssims
TRADUCCIONS de l'anglès
i francès

MONT-SIÓ, 18, pral. - Telèf. 18053

L'APERITIV

Poesia. — Els joves periodistes catalans formats dins de l'època esportiva, moltes vegades, quan parlen de fets i coses del nostre país que es caracteritzen per llur ineficàcia o per llur presentació lironeament decorativa o retòricament pairal, acostumen a associar-los amb la idea d'uns jocs florals, o: Diuen: això acabarà en uns jocs florals, o: es produiran uns jocs florals de tal cosa o de tal altra. El tristíssim és que aquests joves periodistes, irrespectuosos amb una venerable tradició, en general acostumen a tenir un cinquant per cent de raó, i llur epidèrmica apreciació despectiva, en general, és el mot just. Des d'aquestes columnes i des d'altres columnes, m'he dedicat jo a estripar-me les vestidures davant la vilèsia dels jocs florals rupestres o dels certàmens poètics a l'ombra d'un envelat, d'una ampolla d'orange crush, d'unes quantes noies aficionades a la carioica i d'uns quants nyèbits descosits. Després de la dictadura en pensava que els jocs florals de festa major anirien de cul per terra, però aquests certàmens poètics han reviscolat i reviscolen, sobretot a l'estiu, estació en la qual ja se sap que tota cuca viu. Els meus atacs, no violents perquè sóc incapaç de la violència, anaven també alguna vegada contra els jocs florals històrics de Barcelona. Ja fa temps que vaig fer marxa enrera, i ara crec de bona fe que els jocs florals de Barcelona val la pena de mantenir-los per un seguit de motius. El que cal és no abandonar-los i deixar-los pasturar a la bona de Déu. Jo, aquest any, he estat mantenedor de la solemne festa, i dec dir que em va caure l'ànima als peus davant de la mediocritat de les poesies enviades, i mediocritat és molt dir i és estar de bastant bon humor, perquè el vuitanta per cent d'aquestes composicions eren pessimes, i el que és més trist, d'un analfabetisme revoltant.

Totes aquestes consideracions són dutes a flor de ploma per apreciar una manca d'interès i sobretot una manca de prestigi, cada vegada més acusades, que hom nota en tot el que fa referència a la poesia, dins l'àrea encara embastada i còdica del nostre país.

En primer lloc, a Catalunya els poetes hem perdut terreny. Quan jo vaig debutar dintre de l'ofici de poetes, n'hi havia molts, en sobraven; en canvi, els prosistes els havíem de caçar amb un llum i amb molta paciència. Avui dia passa al revés. Aleshores als jocs florals hi acudia tothom que tingués cara i ulls; ara són poquíssims els que amb una relativa qualitat literària ambicionen els premis de la gaia ciència.

Catalunya s'ha girat una mica d'esquena als poetes, i els pocs que en fem, aviat tindrem d'anar com aquella cigala del film de Disney, amb les calces foradades i el violí sota el braç, fets allò que se'n diu una misèria.

I és lamentable, perquè la poesia autèntica és de les poques coses eternes i dignes de respecte que hi ha al món. I és lamentable, perquè en aquest país el nostre prestigi polític, que s'entreenen a desprestigiar els mateixos polítics, deu molt i molt a la poesia. Catalunya ha renascut sota un signe sentimental ritmat i rimat, i encara avui dia, per reposar dels fermentos indigeribles que ens acorralen, no hi ha res tan adient com l'alcohol translúcid de la poca poesia bona que tenim.

Es per això que jo he tingut una gran alegria en veure que uns bons amics meus han emprès de nou aquella feina, tants cops començada i tants cops prematurament estroncada, de fer viure en el món de les nostres publicacions una revista exclusivament poètica de gran to.

Carles Riba, Marià Manent, Tomàs Garcés, J. V. Foix i Joan Teixidor han llençat, sota les ales d'un paper blavíssim i de lluentors prometedors, el seu primer *Quadern de Poesia*.

En aquest quadern es tracta la poesia de l'única manera que s'ha de tractar: com a una gran senyora, amb la qual la pulcritud, l'exigència i la selecció mai són sobreres. Els noms dels amics citats representen generacions, climes i tendències diferents; els uneix però un noble sentit de responsabilitat i una fina exigència amb ells mateixos i amb els altres. Això, naturalment, tractant-se de material poètic és l'única garantia. El primer quadern fa una excel·lent impressió; ambicionat aquell punt d'universalisme que requereix el món de la poesia, el primer quadern es presenta amb un caràcter poliglota, i al costat dels gloriosos sonets de Carles Riba, podem apreciar una excel·lent poesia de Superville i una no menys excel·lent del nostre bon amic Salinas. Jo felicito els poetes companys per la densitat d'aquest primer quadern i per la seva gràcia tipogràfica. La presència d'una publicació així, en els moments que vivim, reivindica i posa de relleu els drets de la poesia de debò davant de la juvenalla escèptica i dels sapastres de la retòrica degradant.

Jo només desitjo que l'obra dels meritíssims poetes tingui la virtut de la continuïtat, i que no s'estronqui d'aquella manera lamentable amb la qual s'han estroncats tants honorables intents. Que aquests *Quaderns de Poesia* siguin amb el temps sòlids volums, en la meua llibreria, i no efmers fascicles d'un blau lluent, com tants efmers fascicles que van a morir damunt del prestatge de les fulles ventoses.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

SASTRERIA
F. COMAS

GUSTOS SELECTES
GENERES DEL PAIS
I ANGLESES
ESPECIALITAT EN
VESTITS DE SOCIETAT
NOMES JA MIDA

FONTANELLA, 9 PRAL.



A PROPOSIT D'UNES GESTIONS

Els regadius d'Urgell

—Veus tota la planura vestida d'arbres i conreus?—em deia el pare un dia que contemplàvem des d'un turó el tros d'Urgell que la gent del país anomena l'Urgell de Baix...

El tros d'Urgell que podiem veure és avui un jardí on alternen i a vegades simultàniament l'alfals, els cereals, els vímets, la remolatxa de sucre, el tabac, les hortalsisses, la vinya, els ametllers, les oliveres i tota classe de fruiters.

Al mig d'aquesta planura esmaltada per tots els tons de la blancor floral de la primavera, del verd multiforme de l'estiu, del groc canviant de la tardor i del verd esblaimat damunt del fons moradenc de l'hivern, es destaquen les viles de Juneda, Arbeca, Torregrossa, Puig-gros, Puig-verd i Artesa de Lleida, presidides per la ciutat de Borges Blanques i acompanyades per altres viles com Castell-dans que té el caseriu a la ratlla Urgell-Garrigues i Miralcamp i Alamús, que ja són, primordialment, de l'altre Urgell, de l'«Urgell de Dalt», on darrera la cortina d'una petita serra s'estenen les viles florides de Molleruça, Linyola, Bell-puig, etc.

—Mira — seguia dient el pare, que coneixia pam a pam tota la comarca, especialment els termes immediats al nostre, per haver-los seguit moltes vegades per a recollir els drets del Canal—. Veus les arbrades dels masos que deixen abirar els caserius blancs de Concabella i de cal Corbella? Doncs, al principi de baixar el Canal, l'ombra més llarga era la del timó. No hi havia un arbre ni per remei, igual que ara en té tantíssims, encara que d'act estant no els veiem perquè ho priva la coma de Concabella.

«Al Mas-roig semblaven 400 corteres de blat i moltes de sègol, ordi, civada... Els anys que plovia collien un bé de Déu i venien segadors de pobles llunyanos, però, si no plovia, la misèria ens ofegava i no menjàvem sinó sopes amanides amb oli sabent i cuites amb buina de bou.

«Només allà a la canal de la Femosa (la fondalada que recull les aigües perdudes de la contrada i les duu cap al Segre, més avall de Lleida) hi havia aigua corrent i encara que la sèquia no baixava tan plena com ara perquè el país era eixut, alguns tenien un hortet vora de l'aigua i el regaven com podien: a galledes que anaven a omplir al fons o bé a ferrades que pujaven dels pous, amb l'enginy de balança que era una corda lligada a la punta d'una barra.

«Durant la meua infantesa encara hi havia pels voltants del poble, en les terres frescals o prop dels perfils que podien recollir aigües perdudes, els pous abandonats que projectaven cap al cel la creu estranya de les dues barres orfes de la corda i la ferrada. Gairebé tots aquests pous eren secs i poc fonsos perquè ningú no es cuidava de netejar-los i la terra arrossegada per les pluges els anava tapant seguit seguit. Què se li'n dava de les engrunes de pa negre al qui va tip de pa blanc i de tota mena de viandes! Quin cas ha de fer de l'aigua de les cadolles el qui sent rajar seguidament l'aigua de les fonts vives i dels rierols inextinguibles!

«Per a beure—seguia el pare, veient que l'escoltava amb tota l'atenció—servia l'aigua de les basses: la Bassa Nova avui abandonada a les granotes que xrotregen tranquil·les i als tàvets que volegen entre el senill i les bogues, i la Bassa Bovera, que llavors anava de camí a camí i ara només cobreix el fons del sot, perquè la buidaren després d'una negrícia.

«Les cases riques, que necessitaven molta aigua per a les persones i les avaries, hi feien anar les mosses (minyones de servei) amb els argadells de quatre cantirs, i les dones pobres, que no tenien somera i només necessitaven l'aigua de beure i cuinar, hi anaven a peu amb el càntir al cap o damunt del relleix de la collita.

«Al rentador entrava i sortia, el mateix que ara, l'aigua mollta de la Canonada dels Moros.

La Canonada dels Moros! La galeria de

pedra llarga de més d'un quilòmetre, alta i ampla perquè hi poguessin entrar els homes a netejar-la, duia l'aigua captada en un replec de la Femosa fins a les piques enormes prop de les quals passava la carretera vella, que era una romeria de gent i de carros, ja que unia Lleida amb Montblanc, Valls, Reus i Tarragona.

Jo hi havia entrat moltes vegades amb altres dimoniets que no fèiem cas dels crits i malediccions de les rentadores perquè els enterbolíem l'aigua que entrava al rentador.



El comte de Floridablanca, que es proposava construir un Canal d'Urgell encara més important que el que avui demana la comarca

dor si no era amatenta a desviar-la cap a la sèquia la dona que rentava prop de la canaleta. Anàvem endins, xipollejant l'aigua freda i el tarquim del fons amb els pantalons ben arromangats i les batetes lligades a la cintura, per a no mullar-nos massa. Fins que, perduda tota claror i envaïts poc a poc de la basarda, giràvem cua i cuitàvem de tornar a la sortida sense cuidar-nos de recollir les puntes de la bateta si se'ns deslligava i esdevenia xopa.

També n'havia seguit algun tros per l'altre cap, més amunt de la Regulla, baixant-hi per les bogues de la neteja. Però, llavors, en companyia dels grans, els xicots que treballaven per allí prop.

Les mateixes faixes que hi baixaven les cantiretes i les garrafes per a refrescar la beguda ens hi baixaven als petits, lligats per la cintura, sense por de pendre mal. Ara, reduït per la vida sedentària a explorar només les reaccions anímiques davant dels fets capitals de la vida del món, i a explicar, per mitjà de records de viatges i lectures, aquests mateixos fets, revisc l'esgarripança de terror, vençuda per la curiositat de trobar-me al fons de la Canonada dels Moros i resseguir-ne un tros, amb els peuetes descalços que sentien la fredor de l'aigua subterrània i la carcia llefiscosa del tarquim que encara no havia vist el sol.

Aquest Urgell barrejat de la meua infantesa, que ja fruita de les abundors dels conreus variats, però encara no havia espolsat les reminiscències dels temps anteriors al Canal, ha retornat ara al meu pensament en assabentar-me de les gestions que s'estan fent per a la construcció d'un canal suplementari que convertirà en regadius les terres eixorques de la part alta i faci, pels cantons limítrofs de la Segarra i de les Garrigues, el que el Canal d'Urgell ha fet per les terres baixes.

Les misèries, les inquietuds, les dureses despietades de la vida als pobles de secà les he sentides en les cantarelles dels vells del meu poble durant la meua infantesa.

Per això comprenc i celebro les gestions que aquests dies s'estan fent amb motiu de la visita del ministre d'Obres Públiques al tros de l'Urgell i de la Segarra, que el futur Canal ha de redimir, amb l'abundor de l'aigua fecunditzadora, com en un bateig copiós que renta i redimeix totes les misèries i pobreses.

Som ben lluny d'aquells dies en què l'entusiasme del comte de Floridablanca volia obrir a l'Urgell un canal de navegació i de regadiu que beneficiés tot el país, incloses les contrades que ara solliciten un canal suplementari. Però el que s'ha fet i l'èxit obtingut són indicis del que hom podria fer, si els ministres de la República recullen i duen a la pràctica el pensament de Floridablanca i els seus consellers.

MIQUEL CAPDEVILA

Aquest número ha passat per la censura

Advertisement for 'NERVIOSOS!' medicine, featuring a drawing of a man and text describing its benefits for nervousness and various ailments.

Mirant a fora

Blanc i negre

—Invito el representant d'Etiopia a asseure's a la taula del Consell — anuncia Litvinoff, que presideix.

En el públic es notà un fort moviment de curiositat per veure l'enviat del Negus... amb la decepció d'adonar-se que un blanc, un francès, el jurista Gaston Jèze, era l'escollit pel descendent de Salomó per a defensar els seus interessos.

—Té, és un etiop de color! — exclamà un del públic.

Buisson i Bouisson

Durant molt de temps, al mateix Parlament francès, era corrent la confusió entre Ferdinand Buisson i Fernand Bouisson, cosa que no agradava gens a aquest darrer.

—Buisson és un somiador, un utopista — deia —. Jo, en canvi, més m'estimo veure venir les coses.

Ferdinand Buisson havia estat sobrenomenat «la consciència de la República»; fou, amb Clemenceau, Zola, Jaurès i altres, un dels promotors de la revisió del procés Dreyfus.

N'era tant de somiador i d'utopista, que pocs dies abans de les hostilitats franco-alemanyes, en 1914, deia seriosament que no esclataria la guerra perquè el poble francès no la volia.

No hi ha ministeri petit

Hom preguntava a Mandel, el gran inquisidor, per què no aprofitava la crisi per a demanar un ministeri millor que el de Comunicacions.

—Millor? Que no sabeu quina importància té? Es tenir la T. S. F., és ésser a la vegada ministre de l'Interior i de l'Exterior!

A més a més, Mandel devia recordar aquella dita de Clemenceau als seus col·laboradors: — No hi ha cap ministeri petit; i el que hi ha són ministres petits.

Canvis ràpids

William Bertrand va embarcar, al Havre, a bord del Normandie, fet tot un ministre de Marina.

Trenta-sis hores més tard es va llevar, en ple oceà, cessant.

Tot somrient, desembarcà, a Nova York, altre cop ministre.

L'endemà, a les festes organitzades en honor del Normandie, representava França, però en qualitat de cessant.

Qui primer l'avisà, en alta mar, de la seva sort, fou un company de viatge, Alex Virot, periodista, que anà a despertar el ministre, a la seva cabina.

—No em pregunteu res de política — digué Bertrand.

—Es que el govern ha caigut, senyor ministre!

—Per això m'heu vingut a despertar? Deixeu-me dormir!

—Es que, segons la tradició, els ministres que viatgen en són fins que tornen, perquè el president del Consell no pot dimiir en nom d'ells.

—Es que jo, predicant amb l'exemple, abans de marxar ja vaig donar per endavant plens poders a Flandin!

I el ministre s'hi tombà de l'altre costat.

L' aniversari del 30 de juny

L'Alemanya hitleriana commemorarà el 30 de juny? Vetaquí un problema que preocupava alguns medis del III Reich, ja que els amics del general Schleicher voldrien aprofitar aquesta data per a rehabilitar l'ex-canceller assassinat.

D'altra banda, Goebbels és partidari d'erigir un monument, no pas a la memòria de les víctimes, sinó a la del vol de Hitler, la nit del 29 al 30, de Godesberg a Munich, aquell «vol salvador», com ha estat qualificat en tants discursos.

Pessimisme

El periodista Georges Ponsot considera els esdeveniments amb inquietud. El que més el preocupa és una observació que ha fet: —El que és trágic, actualment, és que la gent, com menys saben el que volen, més enèrgicament ho volen.

Antipolític

Bernard Shaw llegeix el títol d'una enquesta d'una publicació americana: La intel·ligència és un handicap per a un home polític?

—La qüestió està mal plantejada — observa —. El veritable títol seria: La intel·ligència seria un handicap per a un home polític?

Projecte de llei

Sacha Guity, que no acaba mai les frases, és autor d'aquesta: —Caldrà obligar els homes a casar-se amb llurs amants. Així les triarien amb més discerniment.

Advertisement for GUTENBERG, S.A., a factory of machinery and graphics, located in Nàpols, 215 - Telèfon 55723 BARCELONA.

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Crisis francesa i anglesa

França i Anglaterra, solidàries en tantes coses, sembla que també hagin volgut ésser-ho en la coincidència de canviar de ministeri, i en tots dos països no s'ha tractat, fet i fet, de pujar homes nous al govern, sinó d'un senzill canvi de carteres. I el que cal remarcar és que els dos països més importants d'Europa no han abandonat llur línia liberal i democràtica, refermant el règim parlamentari. Es veritat que a Anglaterra la composició ministerial s'ha decantat cap als conservadors, però els conservadors an-

qual escou una tasca d'excel·lència imponent, sobretot en les finances.

Pel que fa a la política internacional, res no canviaria amb el nou govern francès. Laval seguirà treballant en el manteniment i la consolidació de la pau, amb la col·laboració dels altres governs de bona voluntat i dintre l'òrbita de la S. de les N.

El canvi de govern anglès, pel contrari, deixa preveure variacions en l'orientació de la política exterior britànica. És simptomàtica la coincidència de la formació del nou ministeri amb la suspensió i ajornament de les converses navals anglo-alemanyes. Altres, sí al Foreign Office havia de continuar la mateixa política, no valia la pena d'a llunyar-ne John Simon i posar Samuel Hoare en comptes d'ell.

El que fins ara havia estat primer ministre, Mac Donald, era considerat, per les seves vacil·lacions, responsable en part de les audacioses actituds de Hitler. Se li retreia sobretot la seva manera d'obrar després del cop de cap del Führer del 16 de març.

Stanley Baldwin, nou Premier, és nat en 1867 i en 1908 fou elegit per primera vegada diputat a la Cambra dels Comuns. Durant la guerra, en 1917, fou cridat per primera vegada al govern, en el ministeri de coalició, i col·laborà de primer amb Lloyd George, com secretari del Tresor, i després com president del Board of Trade.

En 1922, els conservadors, capitanejats per Bonar Law, es desavinyaren amb Lloyd George i provocaren la crisi. Aleshores Baldwin fou nomenat primer ministre. Aviat va veure's ficat en una aspra lluita amb Mac Donald, que en aquell temps mantenia molts punts del programa màxim del laborisme. Però en les eleccions generals els conservadors perderen molts llocs i es trobaren en minoria dintre els Comuns. Aleshores els laboristes, ajudats pels liberals, amb Mac Donald al cap, assumiren el poder. No passà gaire temps sense que els liberals es separassin dels laboristes, i després de la crisi que això provocà, es formà un nou govern Baldwin.

Baldwin posà sobre la taula tot de projectes proteccionistes, destinats a introduir la Imperial Preference. En 1925 reeixí a restablir la paritat de la lliura esterlina, eficacment ajudat per Winston Churchill. En 1929 hagué de cedir encara el poder als laboristes, i després, en la coalició formada participant-hi Mac Donald, entrà en el govern nacional com lord president del Consell.

El successor de John Simon, Samuel Hoare, que havia estat ministre de les Índies, també és conservador, i està dotat d'aquella prudència i aquell empirisme tradicionals de la diplomàcia anglesa. Tindrà Edén de col·laborador directe, el qual seguirà doncs contribuint a la política exterior. Es pot dir que Baldwin, Hoare i Edén faran una mena de lliga en matèria diplomàtica.

Es diu que Hoare es deixa influir pel T. J. P. Hoare, que algú acusa de febleses envers el Tercer Reich. Però si Baldwin ha triat Hoare, no deu pas ésser veritat, car és prou sabut que el Premier britànic considera els interessos anglesos gens afins als del Tercer Reich.

Les modificacions de les directives de la política exterior britànica no es veuran de cop i volta, però són inevitables. Donats els precedents de Baldwin, és d'esperar que seguirà una línia més dreturera i menys fantàstica.

Remarquem que el líder del partit conservador, en el seu primer discurs com a cap del govern anglès, ha dit que «és indispensable que la democràcia, que és el major resultat de la civilització, cal que sigui acuradament custodiada, essent avui més necessària que mai al món».

TIGGIS



Stanley Baldwin

glesos són tots demòcrates i no n'hi ha cap que no estimi la llibertat i no detesti qual-sevol forma de dictadura.

El canvi ministerial anglès era esperat, havent estat anunciat diverses vegades. No es pot dir el mateix del francès. El gabinet Flandin s'ha trobat de sobte davant una ofensiva contra el franc, per a vèncer la qual havia demanat plens poders a la Cambra. Però els components d'aquesta, veient en la petició una amenaça a la sobirania parlamentària, els hi refusaren. I vetaquí la primera crisi. Mentre semblava que amb la formació del govern Bouisson s'aplanaven totes les dificultats, s'ha produït una segona crisi que ningú no esperava, però que ha estat resolta tan de pressa com la primera. A les moltes presidències que ha ocupat Bouisson en la seva llarga carrera d'home polític, podrà afegir la del Consell de ministres, encara que només hagi estat el somni d'una nit de primavera.

Per si s'ha format un ministeri presidit per Laval, el qual ha obtingut de la Cambra, per bé que més limitats, aquells plens poders en matèria financera que ni Flandin ni Bouisson no havien pogut obtenir.

El nou ministeri francès conserva, en les grans línies, el caràcter d'unió nacional. A excepció d'alguns grupets d'extrema dreta i dels socialistes i comunistes, tots els partits de la Cambra hi són representats. Els socialistes de la S.F.I.O. han estat invitats per Laval, com ja hi foren per Bouisson, a col·laborar, però no han volgut. Els comunistes ara haurien d'èsser governamentals, després del viatge de Laval a Moscou.

Al voltant de Laval hi ha homes polítics de la categoria d'Herriot, Flandin i Marin, per bé que d'idees oposades, i Piétri, Regnier, Fabry i Frossard. Però pel que fa a la política internacional, és la personalitat de Laval la que destaca, perquè, com és natural, s'ha reservat per a ell els Afers estrangers, on en pocs mesos havia fet una gran feina.

La figura del nou cap del govern francès és d'aquelles que s'imposen, diríem, automàticament. Laval no pertany a cap partit, és un isolat, o, millor, un independent. Encara que elegit per primera vegada diputat en 1914, és un home de la post-guerra, ja que fou per primera vegada ministre — d'Obres públiques — en 1925, amb Painlevé, i passà, alguns mesos després, al Quai d'Orsay, com subsecretari amb Briand. Fou després, també en un govern Briand, ministre de Justícia, i en 1930, amb Tardieu, tornà a Obres públiques.

L'any següent, després de la caiguda del ministeri Steeg, presidí un ministeri de concentració nacional. L'esdeveniment més important d'aquell temps fou el viatge de Laval a Washington a fi d'arranjar la qüestió dels deutes amb els Estats Units. Caigut aquest govern, en formà un altre en gener de 1932, que només durà fins al següent febrer.

Després de l'assassinat de Barthou, Laval fou cridat a succeir-lo al Quai d'Orsay, i ara el tornem a veure cap d'un govern al

Advertisement for CAMISER ESPECIALISTA, FITO, and GATGE ELECTRIC, featuring a drawing of a car battery.

Advertisement for Societat Espanyola de Carburants Metàl·lics, listing various products and contact information for Barcelona and Mallorca.

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Films comercials

La base damunt la qual es fonamenta la possibilitat d'un llibre com és ara *Formes de vida* d'E. Spranger, és una base del tot ferma i positiva. Es aquella constatació que permet classificar els tipus psicològics en vastes famílies amb una metodologia si fa no fa com la que emprà el naturalista per classificar plantes i animals. Naturalment que un home tan savi i tan profund com Spranger, en el seu llibre caracteritza solament els tipus fonamentals en tant que ells es defineixen en funció de les grans ques-

característiques la reunió de les quals és el que constitueix llur idiosincràsia psicològica. L'empresari, per exemple. I qui diu l'empresari, diu tot aquell que intervé en el lloguer i la projecció de les pel·lícules. Per regla general, és un home dogmàtic i tant més dogmàtic com més intel·ligent. Es ell, amb el seu bagatge artístic infel·lix, que determina, lector, el que has de veure i el que no has de veure. Es ell el que creu posseir la ciència més difícil de totes, i



Leslie Howard i Heather Angel en «Berkeley Squares»

tions de la cultura i de l'esperit. Hi ha una caracterització molt més accessible i més modesta, com és per exemple la caracterització per professions. Els mètodes emprats pels instituts d'orientació professional es basen precisament damunt d'aquesta possibilitat. Ara, que si bé és veritat que l'individu fa la professió, també podríem dir que la professió fa l'individu, així entès un xic dins el cercle de les idees lamarckianes. Volem dir que un home que no és precisament un barber, si tanmateix els atzars de la vida l'obliguen a pendre la navalla pot acabar per ésser un bon barber, és a dir un barber en el sentit psicològic del mot.

Aquesta caracterització psicològica implica una caracterització fisiològica, de cabdal importància per al cinema, naturalment, puix que en el cinema els individus ens són oferts mitjançant llur aparença física. Tots ens entendrem si alludim a la traça amb què els directores americans estableixen aquesta caracterització fisiològica. El gangster, el policia, el periodista, la girl del conjunt, la vamp, la ingènua, el barber, el porter, l'empresari, etc., etc. Damunt d'aquests caracteritzacions professionals hi ha un saber de director d'escena, els fruits del qual es veuen i s'aprecien en els seus films americans.

Marcats per fora i marcats per dins, els tipus professionals ofereixen un conjunt de

posseir-la d'una manera infal·lible. La ciència del que vol i del que no vol el públic. El públic, el que és i on es troba, que deia el gran Larra, heus ací la qüestió, la qüestió que el senyor empresari de cinema resol amb l'evident satisfacció de l'home que la sap llargà i a qui ningú no ha d'ensenyar res.

Nosaltres, quan judiquem un film, ens podem equivocar. És sensible per tothom que aprecia abans que tot la rectitud del judici, però l'empresari si s'equivoca pot perdre molts diners. Sembla doncs que hauria d'ésser prudent, discutir el que gaudiríem de presentar per què no els pèrdi, assessorar-se, canviar de conducta, quan aquesta és a totes llums contraproduent per als seus negocis, etc., etc. Si us fixeu en el desenvolupament de l'espectacle cinematogràfic a Barcelona, veureu que no hi ha res d'això. Seria difícil trobar reunides en un mateix gremi més equivocacions, arbitrarietats ruïnosos, intel·ligència en l'art de presentar la mercaderia.

El capítol llarg a escriure ací seria el dels dobles. Estem un xic documentats sobre la matèria, segurament bastant més que els distribuïdors que no es mouen del seu despatx de gerents. En poques qüestions pot veure's tan clar com aquí de quina manera es llença a perdre el negoci. Els distribuïdors no ho volen veure així, perquè reconèixer-ho després de tres o quatre anys, fóra reconèixer llur error, i abans que això, que s'ensorri el cinema, que s'augmentin les despeses i que es mori de fàstic el públic...

La gran qüestió per l'empresari és, naturalment, saber si un film és o no és comercial. Ah! sobre això sí que sabem coses divertides. I encara més, la qüestió no és tan neta com sembla, puix que és doble d'una altra: la de saber fer comercial un film, saber trobar el seu públic; però d'això, el mateix que dels dobles, en parlarem un altre dia, que bé s'ho val.

Un cas és el de *Berkeley Square*. Els nostres lectors recordaran que aquest film exquisit fou projectat per nosaltres. Aleshores vàrem dir de bona fe que aquella era l'única projecció que del film es faria a Barcelona. Efectivament, tots els empresaris havien coincidit a dir a la Fox que aquell film no el volien a cap diner. Ara hi ha una empresa, que aleshores no existia, que fregant-se les mans de gust, pren el film i el projecta... a veure què passa.

De moment és el millor film que actualment es projecta i estranya de pensar que empresaris que han projectat films tan escandalosament poc comercials que han acabat amb locals com el Kursaal, Tivoli i Femina, ahir tan brillants, avui, gràcies al cop d'ull dels empresaris, en la situació que tots sabem, tinguessin escrúpols de projectar *Berkeley Square*, el magnífic film de Frank Lloyd que avui podeu veure al Maryland.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Espigoleig

Robert Lynen. — Robert Lynen és el petit actor protagonista del film *Poil de Carotte*, tret del gran llibre de Jules Renard i dirigit per Julien Duvivier. No fa gaire, el pare de Robert Lynen es suïcidà i, havent-lo deixat en una situació arran de la misèria, un setmanari cinematogràfic parisiens ha obert una subscripció al seu favor.

«Divines». — Max Ophuls, el realitzador al qual devem *Liebelei*, tret d'una obra de Schnitzler, posa en escena *Divine*, de Colette (que des de fa poc és oficialment Mme. Goudekot). L'autora de la cèlebre sèrie de les *Claudines* vol revelar als profans aquell *Envers du music-hall* en l'atmosfera del qual visqué en la seva joventut i descriví en un llibre sensible i admirable.

Ophuls ha triat, per a aquesta obra directament imaginada per al cinema, Gina Manès, Simone Berriau i Yvette Schon.

Estadística de la popularitat. — Aquí al costat poden veure una bona imatge de Jean Harlow, la secretària de la qual es dedica a les estadístiques.

Així ha pogut constatar que en 1933, de les cartes rebudes per la *star* platinada, n'hi havia un 75 per cent d'admiradores i un 25 per cent d'admiradors.

En 1934 la proporció s'establí respectivament, en 80 i 20 per cent.

La majoria de cartes li pregunten detalls sobre els seus cabells i com se'ls cuida.

De 1933 a 1934, el correu que rep ha pujat a ésser cinc vegades més copiós, i la resposta — en forma de fotografies dedicades —, també!

«Amphitryon». — L'adaptació cinematogràfica de l'obra de Giraudoux la realitza la Ufa sota la direcció de Reinhold Schünzel, i amb música de Franz Doelle. En la versió alemanya treballa Willy Fritsch; en la francesa, que serà la que probablement veurem, Jeanne Boitel, Florelle, Henri Garat, Armand Bernard, Marguerite Moréno, Spinelli i Félix Oudart.

Uns quants noms autèntics

Lois Moran; Lois Derlington Dowling. Jean Muir; Jean Fullerton. Barry Norton; Alfredo Biraben. Ramon Navarro; Ramon Samaniegos. Ivor Novello; Ivor Davies. Frances Dee; Myrna Tibbetts. Richard Dix; Ernest Carlton Brimmer. June Collyer; Dorothea Heermann. Constance Cummings; Constance Halverstadt. Tallulah Bankhead... Tallulah Bankhead!

Un film teatral

Si no per l'execució, ho serà per l'assumpt. Ens referim a *Peg of Old Drury*, títol ja revelador del seu caràcter als coneixedors de la vida anglesa.

El realitza actualment la British & Dominions i hi treballa la parella Anna Neagle i Cedric Hardwick, ja conegut des de *Nell Gwynn*.

Peg of Old Drury fa entrar l'espectador en les intrigues de la vida teatral del segle XVII. *Peg* (Anna Neagle) se n'ha anat de casa seva, a Dublín, als vint anys, per a provar fortuna a Londres, on es fa cèlebre per la seva beutat i el seu talent. Es nua una intriga amb el famós actor David Garrick (Cedric Hardwick).

Aquest film, on surten personalitats de l'època — el doctor Johnson, William Pitt, Pope, Reynolds —, és dirigit per Herbert Wilcox.

Notícies curtes

Mady Christians, artista austríaca, ha estat cridada a Hollywood. Hi farà *Mascarada*; ella hi tindrà el paper de Paula Wessely, Myrna Loy el de Tchekhova i William Powell el del dibuixant de moda, Adolf Wohlbrück.

Però a darrera hora es diu que Myrna Loy ha renunciat al seu paper en *Mascarada* i ha estat reemplaçada per una jove actriu vienesa, Luise Rainer.

D'altra banda, Myrna Loy ha de rodar la continuació d'*El sopar dels acusats* i *Camba negra*.

Marta Abba, la intèrpret de les obres de Pirandello — els nostres lectors poden recordar que n'hem parlat —, havia d'ésser protagonista de *Passaport roig*, film dirigit per Guido Brignone. Per raons ignorades, ha estat substituïda per Isa Miranda, que treballa en *La Signora di tutti*.

Ronald Colman serà una de les vedettes de *L'home que feu saltar la banca*, film l'acció del qual es desenvolupa a Monte-Carlo.

Norman MacLeod prepara *El marit perfecte*, amb Charlie Ruggles i Mary Boland.

Tothom les prefereix originals

Marcel Achard, que no cal presentar, deia l'altre dia als seus lectors que segurament, en algun museu, han ensopegat més d'una vegada amb una tela admirable, una madona de rostre meravellós, per exemple. I que segurament, també, s'han aplegat a exclamar: «Genial, formidable! Sembla talment que vagi a parlar...» El mateix us passarà, afegia Achard, si aneu a veure *Greta Garbo* en el seu darrer film, *El vel*

ba de dir el company Palau, els espectadors estan indignats amb els dobles.

Aquesta sí que és bona. I saborosa. Malgrat haver demostrat que menten, suposem per un moment que és veritat, com pretenen les distribuïdores, que el públic exigeix els dobles. Doncs bé: com hem dit i repetit, si el doblatge no s'hagués inventat, ningú no el coneixeria i, per tant, ningú no el demanaria. Però ha estat inventat no sa-



«Sex appeal» americà: Jean Harlow

de les il·lusions. Admirareu una madona de rostre meravellós. Pensareu també: «Genial, formidable! Sembla talment que vagi a parlar...» No obstant, no parlarà. No parlarà en tota la nit. O més exactament, parlarà amb la veu d'un altre. Car el film ha estat doblat.

A París, on, pel que es veu, el doblatge constitueix una excepció, els crítics solvents s'escarripen encara quan els escamotegen imbecilment la veu d'una artista admirada. Què diríem ací, on el *dubbing* s'està estenent com una grip maligna, i està esdevenint regla general que poques, molt poques, excepcions confirmen? Fins ara, quan els distribuïdors llegien les imprecacions que uns quants tenim encara la bona fe de llançar contra aquest *cinema ventríloc*, com ha dit Edgar Neville, s'arronçaven olímpicament d'espatlles, i afirmaven amb un aplomb impertorbable: «Les barrades i els pobles ens ho demanen!» I bé: una petita enquesta que hem fet entre alguns empresaris comercials ens permet de contestar a aquests senyors tan rics d'una desimboltura que veureja el cinisme: «Mentida!»

Un bon amic nostre, el senyor Baqué, empresari d'un cinema de Sitges i d'un altre de Banyoles, ens ha dit: «Ni a un lloc ni a l'altre el públic no vol dobles. En els contractes que signo amb les distribuïdores, exigeixo les versions originals dels films que llogo. Però no n'hi ha de fets. Com que les cases només tenen una còpia original i veu o nou còpies doblades, i que l'original corre per aquests cinemes de Déu, ens hem d'empassar, vulguis no vulguis, les còpies doblades. L'altre local de Sitges es troba en el mateix cas meu. I s'hi troben a Girona, on tampoc el públic no vol saber res dels dobles. Hi tinc un amic i ho sé perfectament.» Una mica més avall de Sitges hi ha Vilanova. I allà, per boca del senyor Cusí, empresari del Cinema Artesà, hem escoltat la mateixa cançó: «A Vilanova no estan per dobles.» El mateix so de campana sentireu per Terrassa. El senyor Cumes, empresari del cinema *La Rambla*, cinema grandios i magnífic, que, entre parèntesis, ja pagariem alguna cosa als barcelonins per a tenir-ne un de semblant, el senyor Cumes, doncs, ens ha dit, després de fer-nos veure el seu esplèndid local: «Podeu desmentir rotundament el que diuen les llogateres. Les còpies doblades són més cares que les originals. Doncs bé, ni a preu de còpia doblada no em volen donar versions originals. I això que faig mans i mànigues per a obtenir-ne, car el públic d'ací no vol dobles.» El mateix disc ens han engegat altres empresaris. Però amb les declaracions transcrites n'hi ben bé prou per a desemmascarar i confondre les despresives distribuïdores. A Olot, ens aca-

bem a sant de què, perquè, no coneixent-lo, ningú no el podia demanar. Ha estat inventat, doncs. I aquest gra artificial que li ha sortit a la indústria cinematogràfica, ha vingut a complicar-ho tot i a encariar l'espectacle, a augmentar el cost de les còpies. Com si el negoci anés tan bé! I les distribuïdores, obligades ara a amortitzar les despeses d'un procediment abjecte, que elles s'han empecat no sabem mai amb quins fins, carreguen el mort als pobles i a les barrades, i els imposen si us plau per força còpies doblades, tot i anant descaradament contra el gust de la majoria dels espectadors. Aquesta sí que és bona. I saborosa. Coses així de paradoxals només són possibles en un negoci com aquest, regit en totalitat per gent que no sap de què va.

A les famoses barrades, ocorre exactament el mateix. Ja hem dit que el Principat i el Bosc de Gràcia van fer un plebiscit entre els seus clients, i que aquests es van decantar decididament vers les versions originals. Amics que tenim en aquella barrada, l'escultor Granyé, Lluís Montanyà, ens han confirmat que la majoria d'antidoblistes fou aclaparadora. El Cinema Mistral, que ha imitat els seus col·legues de Gràcia, ha obtingut el mateix resultat. La seva clientela rebutja els dobles. A propòsit d'això, i com que la majoria de locals de barrada no estan desgraciadament per plebiscits, proposàvem als nostres lectors que, en adquirir la localitat a la taquilla, lliuressin un paperet declarant-se enemics del doblatge. Feta aquesta suggerició, hem rebut diverses cartes plenes d'idees, la més interessant de les quals és una de Ramon Bardés d'Esparreguera, el qual, al seu poble, mena una viva campanya contra el cinema ventríloc. Paradoxalment, els que més el critiquen, ens diu, són els components de la Federació Catalana de Teatre Amateur, guanyadors del cinquè premi en el darrer concurs. Com diu justament el senyor Bardés, seria interessant de veure la cara que farien aquests bons aficionats si els fessin sortir a escena per a obrir la boca, mentre un doble recita el seu paper entre bastidors. Referent al plebiscit, aquest lector suggeriria la formació d'un comitè, patrocinat per MIRADOR, que s'encarregués de fer un tiratge de butlletins, que es podrien repartir a l'entrada dels cinemes, per tal que els espectadors hi fessin constar la seva aversió als dobles. Això seria complicar les coses. I amics de les simplificacions, continuem creient que el més senzill i pràctic és fer el que hem proposat. Lectors que no voleu dobles: ja ho sabeu. En adquirir la localitat a la taquilla, expresseu el fàstic profund que us produeix el doblatge!

SEBASTIÀ GASCH

MARYLAND

Quelcom fora del corrent

LA PLAZA DE BERKELEY

(BERKELEY SQUARE)

Producció: Jesse L. Lasky

Direcció: Frank Lloyd

Segons l'obra de John L. Balderston

amb **Leslie Howard** i **Heather Angel**

FOX

Max DEARLY, Mirville BALIN, Fernand GRAVEY en

SI YO FUERA EL AMO

COLISEUM

El més acabat exponent de l'espiritualitat francesa

PUBLI-CINEMA

Passatge de Gràcia, 37. - Telèfon 79681

Sessió continua de 11 matí a 1 mitjanit

SEIENI, UNA PESETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportajes. U. F. A. exclusiu

ELS DEUTES DE GUERRA
De la famosa sèrie dels 3 MINUTS

ROBINSON M'CKEY
Dibuix de Walt Disney

NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL segons visió PARAMOUNT

ECLAIR JOURNAL: exclusiu.

COLLECCIO ZOOLOGICA
Diversos films comentats per Valenti Castany

Saló Catalunya

Una extraordinari programa FOX

EL ALGUACIL DE LA FRONTERA

Un apassionant film de l'Oest amb GEORGE O'BRIEN

FLOR MARCHITA

Un intrigant film policíac amb un repartiment d'estrelles franceses

ACTUALIDADES

RAMBLA de CATALUNYA 37. Tel. 11701

GRAN EXIT DE LA SETMANA DE DIBUIXOS DE **Betty Boop**

En les seves 6 millors creacions

Noticiari Fox Mundial

La crisi governamental francesa. Horrend sinistre a París, etcètera.

EL TEATRE

A RAIG FET

Crisi del teatre?

La crisi teatral...
Es el tema de tots els estius.
Ja se sap: amb les primeres calor, cada any, per aquest temps, apareixen els primers comentaris sobre la malaltia del teatre, les seves causes i els seus possibles remeis.
Enguany, però, els comentaris que ara es fan no són, ni molt menys, els primers. Es ve parlant de la crisi teatral des de començaments de temporada.

Crisi teatral, a propòsit del desastre d'En Santpere a l'Espanyol. Crisi teatral, amb

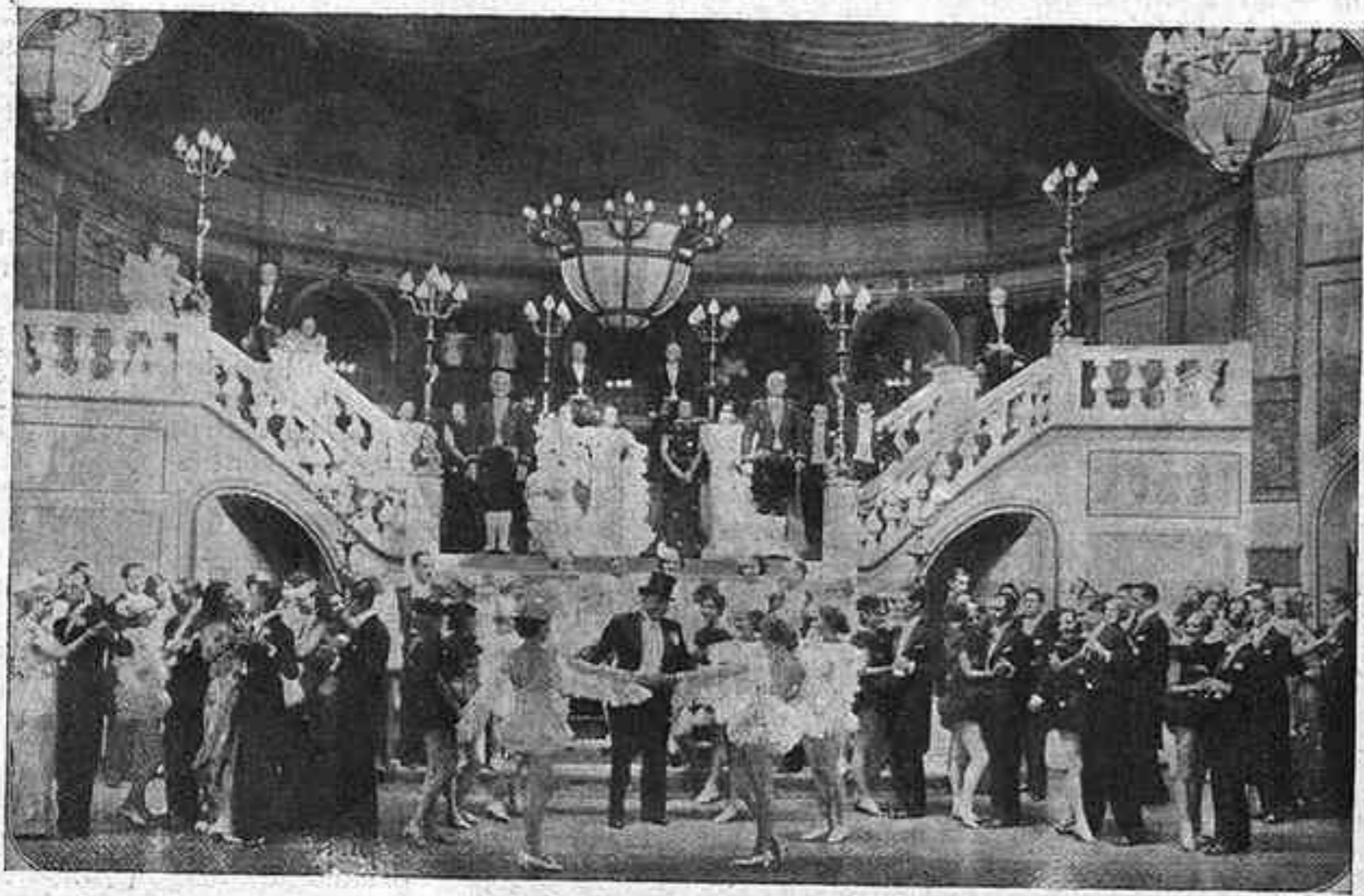
finísim, de gust exquisit, que es digué Alexandre Soler?

Santpere és un actor immens, un actor que mai no s'acaba. Però amb el seu prestigi personal no n'hi havia prou.

No veiéreu mai, darrerament, com feien les comèdies, a l'Espanyol? Donava pena. El mal gust i la xavacaneria—de llenguatge i de gestos—ho dominaven tot.

Quan es llançaren a la revista, la pobresa d'esperit esferia tant com la material.

La sarsuela és, encara, una cosa més trà-



«El baile en el Savoy» que no hem vist (Londres)

motiu de la pobra actuació de la companyia lírica del Victòria. Crisi teatral, davant del fracàs de Celia Gámez al Novetats. Crisi teatral, per a justificar els vergonyosos set mesos de teatre català oficial al Poliorama. Crisi teatral, quan el noi Campúa, al Palacé, ajornava el pagament d'una factura de cinc duros.

El culpable d'aquesta crisi? Gairebé sempre ha carregat el mort el públic.

I bé: cal dir molt alt que el públic és el menys responsable. Cal afirmar que, tot i sofrint també el teatre els socatres que fan trontollar les altres indústries — una d'elles el cinema —, la crisi és als teatres allà on menys intensament es deixa sentir.

He emprat la paraula indústria per creure que una de les raons principals per les quals el teatre no puja ací de nivell és no haver considerat la major part dels empresaris que tenien a les mans un afer, que havien de llançar i explotar precisament com un afer.

Un teatre no és el mateix que una fàbrica de teixits. D'acord. Però un teatre, com una fàbrica de teixits, requereix una direcció, i, en aquesta, una competència, una orientació, un crèdit, uns coneixements. Un teatre, com una fàbrica de teixits, demana també uns obrers, i, d'aquests, un treball acurat, uns aptituds, una disciplina, una fe.

Desastre a l'Espanyol... Naturalment! Desastre, abans que res, de companyia. On era, la primera actriu de l'Espanyol? Aquella Enriqueta Torres, aquella Assumpció Casals, on eren? Qui era el substitut d'aquell gran galant còmic que fou Ricard Martínez? Qui ocupava el lloc d'aquell home



ELS MALCARATS

—Quina manera d'entrar en una casa! I amb un ram! Que potser veniu a demanar la mà de la meua filla?
—No senyor, acabo de demanar la de la del senyor del davant.

(Ric et Rac, París)

JOAN TOMAS

INTERMEDI

El teló metàl·lic

Una nit d'aquesta temporada que està finint, sortíem d'un teatre català. Coincidíem amb un amic. A la cara, hom li notava una certa preocupació. Potser per a desfer-se'n, és pel que ens interrogà:

—Però, qui són aquests personatges? De què fan? De què viuen?

Nosaltres arronçarem les espatlles. Com ell, durant tres hores, havíem estat espectadors d'un drama terrible. Els nostres ulls havien presenciat uns gestos emfàtics, les nostres orelles havien escoltat uns llargues tirades verbals.

I no obstant, en caure el teló al darrer acte, els personatges d'aquella comèdia ens eren tan estranys com al bell punt d'iniciar-se el primer acte. Tres hores de contacte, i l'autor no havia aconseguit comunicar-nos el més petit interès per les seves creacions escèniques. Des de l'escenari no havia saltat al públic ni una d'aquelles espurnes d'humanitat que promouen els grans incendis emocionals.

El fet es va repetir tantes i tantes vegades!... Els autors catalans moderns són incapaces, en llur majoria, de comunicar vida a uns personatges, de donar-los aquella mica de gruix indispensable, damunt del qual l'espectador ha d'edificar el castell de cartes de la il·lusió.

Per això la pregunta d'aquell amic nostre era naturalíssima:

—Qui són aquests personatges? De què fan? De què viuen?

Si nosaltres fóssim autoritat, a cada estrena de teatre català hi trametríem la policia amb l'ordre de detenir els personatges. Per indocumentats.

Imagíneu l'escena. Un senyor molt encarcerat, amb coll fort i els pantalons planxadíssims, braceja per l'escenari, crida fins a esgargamellar-se, ara s'asseu, ara s'aixeca...

De cop, se li acostava el policia:

—Vol fer el favor? Els papers...

El senyor encarcerat alça el cap d'una manera arrogant.

—Els papers?...—diu.

—Sí—continua el policia—. Qui és vostè?

—Jo? Sóc Carles Valldaura (o Enric Rojals o qualsevol altre nom de comèdia).

—No n'hi ha prou amb això. Porti la cèdula.

—La cèdula? No en gasto.

—Em veuré obligat a detenir-lo per indocumentat.

En arribar aquí, al senyor se li'n va, com per miracle, l'encarcerament:

—S'ha acabat la comèdia! Què tants ramanços!... Detingui l'autor si vol. Vol saber qui sóc? Jo sóc el primer actor.

Ara intervé el públic, que s'adreça al policia:

—El senyor té raó. Ell és el primer actor.

Que en fa d'estona, ai las!, que ho voldríem oblidar i no podem... Ell pro s'es-carrassa per a fer-nos creure que és el senyor Carles Valldaura. Però no hi ha manera que nosaltres ens el prenguem seriósament.

Ara és un altre espectador el qui intervé:

—De totes maneres, senyor policia, jo el detindria. Figuri's vostè que aquest Carles Valldaura, en l'hora que fa que el conec-xem, ens ha assabentat ja de quelcom de tan particular i íntim com són les seves relacions sexuals amb la cunyada i, en canvi, ignorem encara quin és el seu ofici o professió. Fixi's vostè en quina casa més senyorial que habita. Fixi's en els mobles luxosos que el volten. I no hi ha manera de saber d'on surten les misses! No li sembla sospitos tot això?

—I jo quina culpa en tinc?—salta el primer actor—. Es culpa meua que l'autor em faci sortir a l'escenari sense cèdula?

Què més voldria jo que ésser una figura de carn i ossos i no una abstracció, un producte de la confusió existent al cervell de l'autor... L'autor, tota la culpa és de l'autor!

El policia no sap què fer. Davant del dubte, opta per la solució més radical: deté l'actor i l'autor. I s'emporta el públic de testimoni.

A la Comissaria redacten l'atestat. I diuen que ja avisaran el dia del judici. Però pel que es veu, deurà ésser el judici final, car ningú mai més no en sap res.

Però el públic resta justament escamat. I promet formalment no tornar al teatre català, on li succeïen coses tan desagradables i on entre ell i l'escena s'interposava un teló metàl·lic decebedor, que fa impossible tota mena de correspondència simpàtica entre comèdia i públic.

D'ara endavant, aquest anirà al cinema. Sobretot a veure pel·lícules americanes. A riure i a plorar amb les aventures i desventures d'una multitud regalant de vida i d'humanitat, composta de mecanògrafs, gangsters, mossos d'hotel, financers, chorus girls, agricultors, dependents de banca, boxadors, polítics i prostitutes.

Anirà al cinema a trobar en uns personatges que viuen a molts milers de quilòmetres d'ací, aquella emoció, aquella sensació de vida i de veritat que no troba en els personatges creats al Pla de la Boqueria.

ANDREU A. ARTIS

Notes sobre la crítica

Hom ha fet retrat molt sovint a la crítica en general d'una certa manca de flexibilitat per a adaptar el seu gust i el seu criteri a cada nou assumpte que li és ofert.

Aquest retrat, lluny d'ésser mancat de suport en la realitat, té prou motius per a ésser formulat i prou causes per a mantenir-se. Per a nosaltres, però, tots els motius i causes que l'acompanyin no seran prou per a fer-nos creure que l'emparin gaire raó ni gaire justícia.

Cert és que aquesta manca de flexibilitat per part de la crítica a assimilar-se el pensament i a solidaritzar-se amb el sentiment d'altri l'ha portada sovint a negar valor a moltes obres i a menysprear moltes personalitats que després s'han vist reivindicades esplèndidament per vergonya i confusió d'aquells que abans les havien desconegut i condemnat. Però aquestes són falles inherents a la pròpia naturalesa humana i ben excusables; per altra banda, no hem de pensar que cap crític, menys que ningú, vulgui pretendre's infal·lible.

Quan, per un o altre costat, aquell desmentiment arriba, quan el crític es veu autoritzat pels esdeveniments, es troba amb dues resolucions a pendre; una d'elles és la de cantar una humil·lant i contrita pal·lòdia; l'altra, la d'afectar una ignorància absoluta d'allò que ha vingut a fer-lo que-

dar malament. Es molt més que probable que, davant la duresa de la primera i la comoditat de la segona, es decantarà per aquesta, actitud prou humana perquè li n'hagim de fer grans càrrecs.

No gens menys, s'hagi inclinat a l'una o a l'altra, sempre quedarà com a testimoni de la seva feblesa de judici, de la seva injusta sentència enfrontada amb la victòria del que un dia en fou la víctima. Si en l'especial psicologia de l'autor no hi hagués aquella tendència a l'abassegament que li fa reclamar l'aplaudiment unànime dels contemporanis — masses, seleccions i individus —, amb tot el que se'n deriva, ho i comptant amb la reverència de la posteritat, aquesta consideració seria prou per a fer-li resistir tranquil·lament les més dures escames. Però no acostuma la lògica a acompanyar-se gaire amb el geni.

Tot amb tot, un cop admesa, amb aquesta franquesa que l'hem exposada, la fallibilitat de la crítica, no serà pas una arbitrarietat demanar que hom vulgui acordar-nos que, de tant en tant, també es poden equivocar els autors.

Crític infal·lible, potser no en trobarem cap enloc del món; els més seriosos, els més cautes, els més ponderats, els més documentats, els més escrupolosos, han estat i són subjectes a errors i ofuscacions; però — ai, las! — a l'encontre d'ells formen multitud incommensurable els autors que, convençuts de llur pròpia excel·lència, de llur força, de llur talent, de llurs estupendes qualitats, ambiciosos i genials, per als quals tot elogi era poc i tot regateig una ofensa, no han deixat res que es pugui comptar com una adquisició per al tresor espiritual, no ja de la humanitat, sinó ni solament del seu país, del seu poble o del seu barri.

I referint-nos a aquella blasmada manca de flexibilitat de la crítica que assenyalem més amunt, hem d'afegir que no ens podem convèncer que hi hagi ningú per al qual, en tota bona fe, sigui imaginable una crítica inexistente, una crítica fluctuant, inestable, sense criteri ni doctrina, disposada tothora a saber-se situar, com es diu, que es presenti cada vegada a exercir la seva funció sense cap paradigma on recolzar-se, sense tenir present cap exemple, havent arconat tot model, oblidat tota experiència, deixant de banda tot ideal estètic, moral o filosòfic; en resum, havent dimitit tota opinió, o sigui negant-se ella mateixa—equivocada o no, bona o dolenta—amb la renúncia de tots els atributs que li donen existència.

Aquesta crítica, certament, en el teatre, accompliria l'ideal de moltíssims dramaturgs, comediògrafs i saineters, com ho faria en totes les altres arts per als seus conaradors. Una crítica carregada de bona voluntat, com un pare per al seu fill, esforçant-se per saber-se posar en el lloc de l'autor i parlar com si fos aquest mateix el que jutgés la seva obra, a cada moment disposada a trobar-hi les virtuts, les bel·leses, les primors, les agudeses i les profunditats que l'altre hi veu, és segur que faria felicitat molta gent, per bé que és més segur encara que només cada u i estrictament per al seu ús particular; quan es tractés dels altres, tot el que per a ells hauria estat comprensió, simpatia i benevolència (=justícia), s'hauria de convertir en hermetisme, rigor i exigència (=justícia, també).

Així, si se'n presentava un somiatruites, enfarregat d'idees vagues i de deliquescències antigramaticals, caldria trobar-lo altament poètic, delicat i correctíssim. Si era un desaperseu que remena barroerament tots els tòpics més fàcils dels sentiments comuns, hom hauria de descobrir-lo com a un escorcollador de l'ànima popular, generós i valent. Si fos un encaparrat que, enredat amb espaventosos problemes il·lògics i irreals que s'inventa, ens els vol traduir en tesis socials, hauríem de lloar-lo com al noble flagellador dels vicis i turpituds de la societat. Si ens ha ofert una tirallonga de frases sense cap ni peus, pomposes i campanudes, unes més desguitarrades que les altres, sense contingut de cap mena, hauríem d'estimar-lo com un filòsof de qualitat excel·lentíssima, encarat amb els conflictes etèrns i ensuamant per tots cantons la faïre de l'eternitat.

Com aquests i d'altres per l'estil, cinquanta i cent casos més podríem citar; és de pertot arreu que la crítica rep reconeixements i blasmes. No cal parlar, endemés, dels que li són dirigits en nom de les intencions, les aspiracions i els desigs—mai dolents, és clar, i sempre dignes i lloables, més clar, encara—de cada autor, que és, segons aquests altres reptadors, el que hauria d'ésser tingut en compte d'una manera principal, independent del resultat aconseguit, que és l'obra que es tracta de jutjar.

A aquestes repriminacions també podem afegir aquelles que li són fetes per part d'alguns que, més optimistes que ella mateixa pel que toca a la influència que pugui exercir damunt el públic, qui sap quina repercussió s'imaginen que tindran les cròniques d'estrena en els fulls de recaptació. No gens menys, els reptes que per aquest costat puguin venir, encara que ben afagadors per a la crítica, són els que menys atenció mereixen. Al cap i a la fi—i això a part, pel que toca a casa nostra, de la bona voluntat de la més gran part dels crítics—l'empresa ja té prou amb la gasetilla i l'a-nunci en les seves mil diverses formes per contrarestar els efectes de l'exercible activitat del crític que opina lliurement.

JOAN CORTES

LLANTERNA

Marie Tempest

Després del jubileu reial, Londres ha celebrat, al Drury Lane, el jubileu d'una gran actriu anglesa, Marie Tempest.

Cinquanta anys de teatre! com qui no diu res.

El rei i la reina assistiren a aquesta matí-ne, que donà una recaptació de cinc mil lliures esterlines, destinades a unes sales que



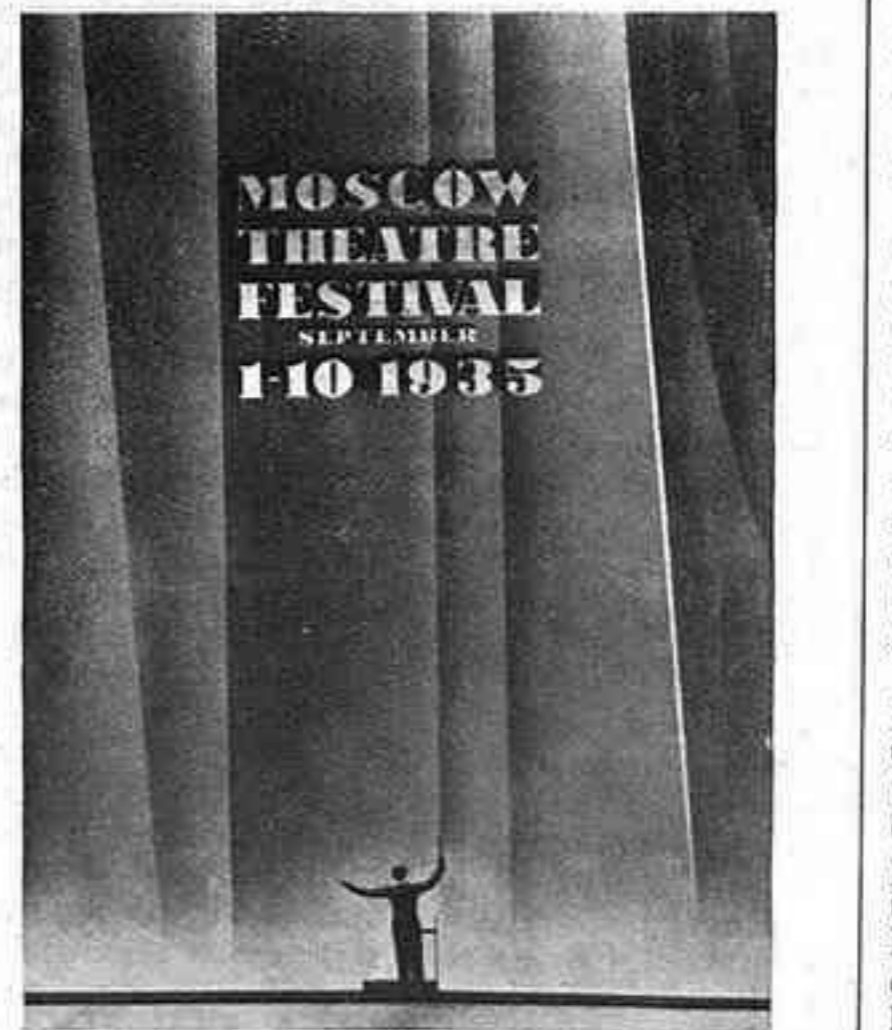
Marie Tempest en «El matrimoni de Kitty»

duran el nom de l'actriu al Saint George's Hospital.

Marie Tempest treballà en *El matrimoni de Kitty*, un dels seus grans èxits. Cantà la cançó *Te'n recordes?* amb tanta frescor com quan l'estrenà, en 1902.

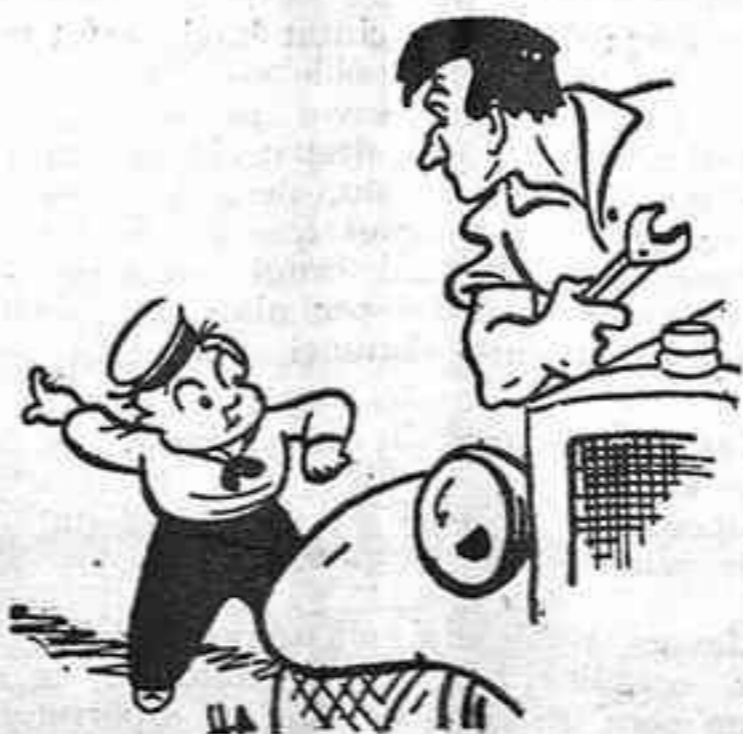
Després, per contrast, es presentà en *La Petita Caterina*, i, per acabar, en *La Mascara*, de John Drinkwater.

Cartell



Ja és sabuda la importància que la Rússia soviètica dona al teatre, i l'interès i l'afany realitzador que volta tot el referent a l'art teatral.

El reproduït és el cartell editat per la Inturist en ocasió del festival teatral d'enguany, que tindrà lloc el mes d'octubre.



—Una mica de benzina, per favor? S'ha calat foc a l'escola. (Ric et Rac, París)

Subscriuiu-vos a **MIRADOR**

Rambla del Centre, 19 (Llibreria Bergé) - Barcelona

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr. _____
que viu a _____
carrei _____ n.º _____ es subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de **3'50 ptes.** trimestre.

_____ de _____ de 193_____

Signatura

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA



LES LLETRES

Heinrich Finke en els seus vuitanta anys

L'Arxiu de la Corona d'Aragó era, quan jo vaig començar a anar-hi, poc més o menys com en els temps dels Bofarulls. S'entrava per una saleta amb enteixinat negre i parets emblanquinades, on hi havia l'armari vell dels índexs i dues taules, darrera una de les quals seia l'Emiliano. No sé si hi trobàvem el primer braser de la casa: si recordo que a l'hivern es topava amb el fred més concentrat i antic que mai he conegut. La porta de l'esquerra donava pas a la sala de lectura, moblada amb taules antigues despariades, cadirals isabelins i una estufa que fumava més que no donava calor. Tàcitament establert, cadascú conservava el seu seient. Des del meu, a través dels vidres de la porta, vaig veure per primera vegada el Prof. Finke que parlava, tot corbant-se, amb els arxivers; prou baixos tots ells, i més al costat seu. Poc després li era presentat; jo estava tot ple de la confusió que produïen en els petits historiadors — i més si no tenen més que vint anys — veure de prop un gran historiador. Era un home gran, de mirar agut, de cabell blanc, portava barbata i era corpulent i seriós; amb gravetat de senyor i gravetat de professor, de vegades apareixia la primera, de vegades la segona.

Anys després el vaig tornar a veure al Congrés d'Història que va tenir lloc quan l'Exposició de Barcelona. Va llegir un discurs; venia voltat d'alemanys tan savis com ell. Vaig tenir l'avinentsa de parlar amb ell sobre Ferran I i sobre Jaume II, persones que ens eren molt més properes que molts dels senyors que ens voltaven.

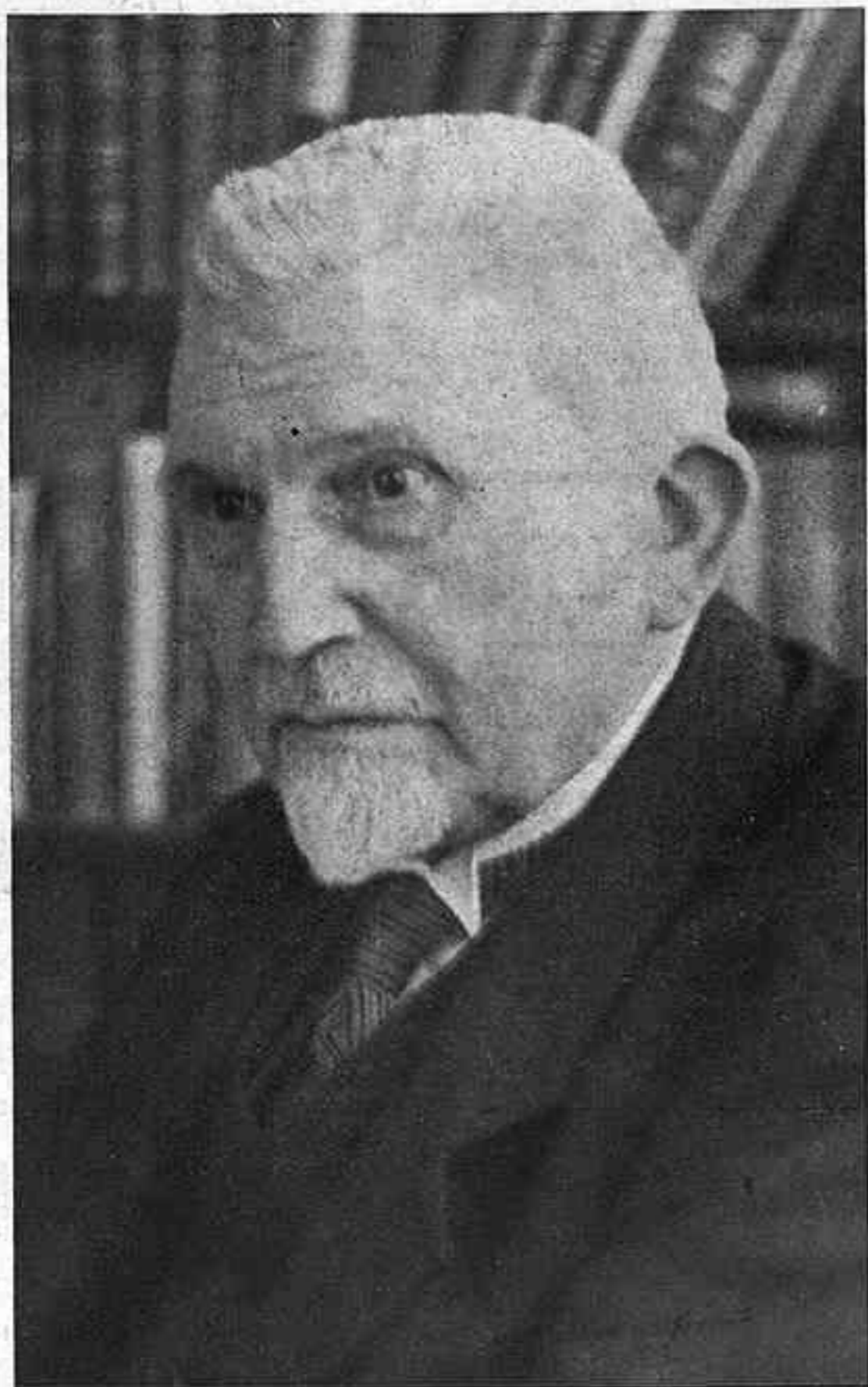
Jo havia passat ja moltes hores a l'Arxiu i tenia experiència del que era el fred. Aquells freds dins d'una cambra amb l'estufa que treia fum — la canonada degotava un oli negre, — amb la pols del carbó de pedra que s'escampava pertot quan l'Emiliano o Roa — aquest tot fent un cigarret — entraven a carregar-la de tant en tant; aquells freds que s'havien de passar amb l'abric posat, el barret i un guant. L'altra pobra mà es glaçava per molt de pressa que la fèssim escriure. Moltes més hores vaig seguir passant-hi i a totes aquestes els deixebles del professor vingueren: el doctor Vinke, el doctor Willemssen... i amb tots vaig tenir contacte en aquelles hores d'arxiu. I ple-gats vàrem passar els freds de l'hivern, i en venir la primavera vàrem sentir el piano que tocava la filla de l'Emiliano, uns canaris que cantaven i els crits dels nois que jugaven a la plaça del Rei. Mentrestant, cert dia, les campanes de la Catedral tocaven a morts per la reina Maria Cristina; un altre dia, poc abans de Jaca, vaig veure regirar un manuscrit de Ripoll a Nicolau d'Oliver, i també, un dia d'abril de 1931, tot i fent jo fixes de documents de Ferran d'Antequera, un centenar de metres més enllà proclamaven la República.

Aquell dia Finke va fer el viatge de Madrid a Barcelona i jo no el vaig aconseguir. Encara, però, vingué una vegada més, i un matí, en arribar a l'Arxiu, em digueren que hi era; vaig entrar a saludar-lo a les sales del davant. Per les finestres es veia l'absis de la Catedral. Hi entrava un sol tot dolç. Ell regirava una vegada més les capses de papers del temps del Cisma. Em digué que es trobava vell, que no creia tornar ací. No l'he tornat a veure, i molt m'ha dolgut.

L'any passat vaig voler anar a Freiburg; però un matí, quan em mancaven pocs quilòmetres a fer — era a Marburg a. d. L. —, vaig llegir en els diaris l'incendi de la cúpula de la Universitat. Vaig creure que no era el moment oportú per a fer visites, i a més a més m'esperaven a Viena, i jo tenia moltes ganes d'arribar-hi; vaig deixar Alemanya sense haver anat a Freiburg i sense haver-lo visitat.

Amb tot el que he dit i deixat entreveure és prou clar que el meu contacte directe amb el Prof. Finke ha estat molt lleu. Però

tots aquests anys dels quals tantes hores de freds i de calors vaig passar a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, he tingut sempre davant meu alguna de les seves obres. I el respecte instintiu de l'historiador tan jove ha perdurat en endinsar-me en les obres i en aquells temps dels quals aquestes tracten; i aquell respecte — cosa rara — no l'he perdut. Perquè la seva vida ha estat molta i profunda, i de la seva vida ha anat sorgint una producció històrica de la més gran importància i del més gran interès, i més en-



Heinrich Finke

cara potser per a nosaltres. Seria inútil voler fer des d'ací una crítica de la seva obra; cal dir només que de Zurita ençà no hi ha hagut sobre la nostra història cap pensament que tingues la força empenta, la profunda arrel i la visió del de Finke. Historiador de Jaume II i del Cisma d'Occident, ha donat a llum unes col·leccions documentals i uns estudis d'aquell regnat i d'aquest fenomen de descomposició de la jerarquia eclesiàstica sota el qual bateguen tants dels moviments que després maduraran.

Historia en els seus treballs els dos moments en els quals la influència internacional de la Corona d'Aragó ha estat més gran. El moment en què Jaume dona una tan forta empenta a l'expansió per terres d'Itàlia, i aquest altre moment en què el primer rei de la casa castellana dels Enríquez té a les seves mans part de la solució d'aquell pleit apassionat que era el Cisma. I sabent veure l'interès de la cristiandat, sap dependre's de la seva influència a la cort papal — aleshores tan seva — i aixecant l'obediència a Benet XIII porta la solució per via de Concili, únic camí viable que els teòlegs trobaven, sacrificant l'amie i el protector i el protegit.

En tot moment conixerod com pocs de la societat medieval — la llista de les seves obres, supèrflua aquí, en seria demostració clara —, ha sabut valorar la moltíssima documentació que ha passat per les seves mans. I com membre i continuador d'una excel·lent escola d'historiadors, ha treballat sempre amb el més gran coneixement dels materials que tractava.

I no tan sols se'l pot judicar com a creador de la història medieval; i en fer aquest breu esquema del que és la seva figura, cal fer esment dels seus estudis sobre els Schlegel (les lletres a Frederic Schlegel; sobre Frederic i Dorothea Schlegel, etc.) i també afegir que, professor a la Universitat de Freiburg de Brisgòvia, la seva càtedra i el seu seminari han estat punt d'atracció per a molts, i com el seu mestratge ha deixat empremta en un grup d'historiadors; i també com des de fa uns pocs anys és director de la Görresgesellschaft, societat dedicada a l'estudi de la història d'Espanya.

Encara, professor Finke, crec i desitjo que tornareu. En les caixes d'aquest Arxiu, i en molts altres — ho sabem millor que ningú — hi ha coses que us esperen. L'Arxiu també i tots els que seguim anant-hi. Ara l'aspecte és tot altre, car l'Arxiu s'és renovat; de les finestres però s'albira immutuable el campanar de Santa Agata i aquella paret colorada pel sol. No hi ha criatures que juguin a la plaça. Tampoc sentirem els canaris ni el piano; xisclen, però, com sempre les orenetes.

Professor Finke, els vostres vuitanta anys no són cap fita; tan sols en són exemple. Tots us desitgem que visqueu molts anys més!

XAVIER DE SALAS

Entorn de l'«Eclesiàstic i Isaïas»

(Vol. III de la F. B. C.)

«Cels, escolteu, i tu, terra, para l'orella»: els oracles d'Isaïas no podien tenir un començament que reflectís millor el fons de l'obra. Només Virgili comença d'una manera tan majestuosa l'Egloga IV, que tants punts de contacte ofereix amb els oracles del profeta israelita: *haurà maiora canamus!* Els cels, la terra, tota la Natura han de parlar esment a les profecies d'Isaïas, anunciadores d'un alliberament nacional definitiu, que durà a terme el Servent de Jahvè fortament caracteritzat pel fet d'ésser rebrot del mateix Jahvè alhora que fruit de la terra.

Dintre la literatura universal els llibres poètics de la Bíblia, si bé per la forma s'inclouen dintre un gènere literari determinat, pel fons mereixen millor un lloc a part. Hi ha una sèrie de factors que el diferencien substancialment: per de prompte Israel, altrament que els pobles contemporanis seus, es movia sota una teocràcia que havia plantejat un disseny i volia que es dugues a terme, malgrat tot: malgrat la volubilitat dels mateixos israelites que un dia l'aclamaven alliberador per a can-sar-se'n l'endemà. Comparada Jerusalem a una verge hi ha una lluita entre Jahvè i ella: Ell volent-li guardar la virginitat (la personalitat com a noble escollit) i ella entossudida a prostituir-se (a unir-se amb pactes als altres pobles: a fondre's, doncs, amb els pagans). Evidentment, posat al nivell ideològic dels altres pobles, Israel havia d'ésser anulat irremissiblement: la part del lleó tocava a l'Egipte, a Babilònia, a Filistea, etc., segons els temps.

Aquest fet dona ja als llibres escriturístics, escrits sota l'impuls diví per uns homes, eminentment patriòtics, un to valentment nacionalista que els fa prou agosarats per a dir a l'enemic de davant les portes de Jerusalem:

*Ella et menysbreu, ella es trufa de tu,
la verge, la filla de Sion.*

*Jo et posaré al nas la meua anella
i el meu fre als teus llavis.*

I com tot poble amb personalitat acusada té el seu heroi; heroi, però, venidor, profètic i real que inspira totes les planes bíbliques i que en la història d'Israel representa, en moments de decaïment col·lectiu, una alenada esperançadora.

De tots els hagiògrafs Isaïas és el que en dona una visió més clara. La vinguda del Messias representa l'època d'or no ja del poble escollit, sinó de tot el món; època caracteritzada, en primer lloc, per una pau més que octaviana:

*...les sandalies estrepitoses del guerret
i tot mantell rebregat en la sang
han estat tirats al foc
devorats per la flama.*

Com a conseqüència, desaparegudes les guerres i llurs causes — tot vestigi de maldat, com diria Virgili —,

*...el llop habitatà amb l'anyell
i el tigre s'acotxarà amb el cabridet*

*perquè un infant ens és nat,
un fill ens ha estat donat,
sobre als seus muscles té l'imperi.*

El contingut estètic d'aquestes idees, ample desenvolupades en el nostre profeta, poden determinar-se a priori per la importància que prengueren en les literatures clàssiques, fins al punt de crear, segons alguns, aquell ambient d'expectació emocionant, reflectit per poetes i sibilles.

Estilísticament els oracles d'Isaïas representen el punt àlgid de la literatura bíblica. Des de la primera ratlla fins a la darrera es pot dir que el profeta no es mou del sublim, producte en ell, diu Eduard Tobac, de la unió harmoniosa de la força amb la bellesa.

Cap detall que pugui comoure i produir els efectes desitjats no és negligit pel profeta: les imatges, fortes i precises a la vegada, donen un relleu inesborrable a la idea mare: imatges colpidores que van des de l'expressió forta i implacable — amb apòstrofs, ironies i sarcasmes —, fins a la tendresa, per exemple, d'una visió com el del naixement del Messias, o el «Senyal de la Verge-Mare»; del reny a la moixaina; del plany a la joia clamorosa. Serveixi d'exemple l'Oracle sobre Babilònia, un dels que indubtablement tenen més interès del llibre.

La força d'aquesta ciutat havia estat sempre una amenaça pel poble escollit que finalment caigué a les seves mans. La visió profètica de la seva destrucció és un pre-
text que Isaïas explota, perquè ja és una norma dels seus oracles que l'anunci d'una maldura nacional vagi acompanyada d'una esperança. Es per això que prepara amb dramatisme l'anunci d'aquesta joia:

*Vetaqui un tumult de reialmes,
de nacions aplegades.
Jahvè dels exercits passa en revista
els seus estols de guerra.*

Llavors Babilònia, «la gemma dels reialmes, orgullós adreç dels caldeus», es des-
grega com un estoi de gaselles esporuguides i a la faç del cel estremit i de la terra que tremola tota sacsejada, sofreix la tragèdia d'unes Sodoma i Gomorra. Aquella ciutat de la qual la història ens en conta

PARAL·LELISME

Una crisi pretèrita de la consciència europea

La sensació de crisi de la nostra civilització ens ha valgut obres tan remarcables com la d'Oswald Spengler. Val a dir que la majoria han estat motivades per la necessitat de defensar o d'atacar alguns o tots els principis sobre els quals ha estat bastida la cultura europea contemporània. L'actitud d'aquesta sensació de crisi, de fallida d'imponderables, ens val ara — i de re-
top — un gran assaig històric sobre uns fets que s'esdevingueren fa dos segles i mig,

França. Alemanya està reclosa en els seus problemes interiors, així com Anglaterra. Espanya, en plena i reconeguda decadència. Itàlia, sense personalitat, mirant cap a París. De sobte canvia tot. La gran seguretat és substituïda per una sensació de fallida.

El centre de gravetat d'Europa es desplaça. Hom descobreix Anglaterra i els autors anglesos. Les obres d'aquests, traduïdes en francès, corren tota Europa. Anglaterra representa el liberalisme, la crítica i la psicologia. La crítica que el Renaixement havia aplicat a la filologia, al dret i a la medicina — més als textos que als fets en si —, s'aplica ara a la religió. Apareixen els primers lliurepensadors, els deïstes, els escèptics, els ateu. Cartesians, libertins, racionalistes, Malebranche, Spinoza, John Toland. Enfront d'ells lluita Bossuet contra tothom. Leibniz intenta de conciliar, de reunir les dues Esglésies cristianes i fracassa. L'Edicte de Nantes ha augmentat les divergències entre catòlics i protestants. La ruptura entre les dues Esglésies és definitiva.

Al costat, però, d'aquesta crítica de tot el món anterior, d'aquest furor destructiu, hom intenta bastir un nou edifici espiritual. Locke oposa el fet psicològic al pirronisme on lògicament conduïx l'esperit crític a ultrança. El deïsmos ofereix una religió natural. El dret natural apareix en escena, conduït per Pufendorf i Thomasius. Hom substitueix la moral religiosa per una moral social i per l'amor al progrés. Hom descobreix la ciència com a factor de la futura felicitat.

Ens trobem doncs ja davant de tot el bagatge intel·lectual de la filosofia del segle XVIII. Els autors francesos que preparen la Revolució del 89 no faran més que barrejar la crítica amb la ironia i muntar a base d'aquests principis positius tota una nova concepció del món, per a ús general. Popularitzaran allò que aquesta commoció espiritual havia posat al descobert.

Fins aquí, l'obra de Paul Hazard podria semblar tendenciosa als esperits espantadissos. Però independentment remarcant l'autor que al costat de l'afició a la crítica i del transcendentalisme de les concepcions, aquest període — que manca d'un sentit autèntic de la poesia — s'aficiona al meravellós dels contes de fades, de les rondalles i cants populars, al fantàstic encantat de l'òpera, i apareix una mena de fermentació religiosa de tipus místic. Augmenta el nombre dels pietistes, hi ha un renaixement del quietisme, i així en formes ben espectaculars, constituint tot la reacció natural que provoca el nou concepte del món que s'està forjant.

Insisteix Paul Hazard en les semblances que aquest període té amb el nostre temps. La seva posició purament d'erudit el priva de treure'n conseqüències actuals, com ho feren Spengler, Berdiaeff i tants d'altres. La seva concepció de la història com a entitat independent de preocupacions presents li ho veia. En canvi manifesta la seva confiança en el devenir del món i de les cultures. A la fi del segle XVII Europa fa examen de consciència. Ara fa el mateix per tal de destriar, de posar de relleu les veritats immutables que dominen la vida de la humanitat.

RAMON ESQUERRA

i que commogueren l'estructura espiritual de l'Europa del temps.

A primer cop d'ull, sembla estranya la transició d'un segle XVII, tan segur d'ell mateix, i que sembla haver resolt tots els problemes de manera definitiva, al segle XVIII, essencialment irreverent, crític a ultrança i amb una gran afició a la rebentada, qualitats que conviuen — en contrast extraordinari — amb la bona fe rousseauiana exaltadora de la naturalesa i de l'home en tant que animal de bona pasta. Les històries no expliquen gaire bé com s'arribà a aquesta inversió de valors. Els llibres d'història especial (de les lletres, filosofia, ciències o arts) en donen explicacions més o menys incompletes. Mancava però la visió matisada de conjunt fins que ha aparegut, fa ben poc temps, el llibre de Paul Hazard — professor al Collège de France i un dels homes més importants de la filologia francesa contemporània —, que ve a explicar-nos d'una manera extraordinàriament senzilla com s'esdevingué el canvi. Els tres volums de *La Crise de la Conscience Européenne* (1680-1715) ens expliquen com en trenta-cinc anys s'acomplí la virada.

El punt d'observació és, naturalment, París. L'any 1680 és a la capital de França on trobem el centre espiritual d'Europa. El classicisme ha resolt els problemes artístics definitivament. La monarquia de dret diví, els polítics. Els problemes de consciència es limiten a divergències confessionals. Les ciències avancen normalment tutelades per les Acadèmies. I tot el món mira cap a

tantes de grandeses es converteix ara en un munt de runes on

*...habitaran els estruços
i els sàtirs hi faran llurs danses.*

Per a reblament del desastre, la visió d'aquest estat de coses no fa més que provocar els sentiments vindictius, com ara la joia:

*Uns els xiprers es gauben de tu
junt amb els cedres del Líban;*

la burla, sentiment del qual participen àdhuc les ombres del Xeol:

*el llibre es remou per tu en ses pregoneses
per sortir-se a l'encontre.*

I després la complaguda contemplació filosòfica dels canvis de fortuna, que fan recordar com la «gemma» resta insepulta, i el que és pitjor, sense posteritat, com una verge vergonyosament envilida.

Hi ha alguna gradació d'aptituds entre Isaïas i els millors poetes tràgics de la literatura universal? L'autor d'aquestes pàgines és, tot amb tot, el mateix que ens recorda la plàcida visió d'un nin tot just desmamant ficant la mà innocent i segura dins el cau del babil·lí; o la de la fecunditat de la Jerusalem nova, caracteritzada perquè

*els nodrissos seran duts sobre el pit
i amanyagats sobre els seus genolls;*

encara, la paràbola de la vinya, posem per cas, en la qual s'agermanen tan bé la grandesa amb la simplicitat.

Són aquestes circumstàncies que han determinat la simpatia dels millors literats per aquest llibre que algú considera indispensable per a contribuir a una sòlida formació literària.



Paul Hazard

**GRAN ÈXIT DE
ESTAMPES DE
L'«URUGUAY»**
per VICENÇ BERNADES
(amb nombroses fotografies)
Preu: 5 pessetes

Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIOS

**ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS**

**TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU**
VERDAGUER, CALLIS, 3, 5 I 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGANCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGUES. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TEL·LÈFON
14856

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions Uns plans despenjats

La col·lectiva de la Sala Parés

La clausura de la temporada 1934-35 de la Sala Parés ha motivat, com cada any, una col·lectiva el principal mèrit de la qual no són ni els noms del catàleg, ni l'espectacle d'unitat que ofereix, sinó l'esforç visible de tots els participants per a fer de l'exposició una cosa importantíssima en tots els aspectes.

La selecció aquesta vegada ha rebut de

solament finalitat emocional tots els pròxims complements del seu art. El retrat de senyora és una de les coses definitives que Llimona ha executat.

Pere Pruna és el que més tendència té de marxar de la trajectòria que marca aquest saló col·lectiu. Per pertànyer a un altre sector artístic, Pruna divergeix dels seus companys quan de gran pintura es tracta. El seu art eixit de l'aplicació concreta amb fins decoratius i, específicament sospesat, no decanta tant la balança de l'orgull tra-

El G.A.T.C.P.A.C. va ésser invitat per a exposar al Palau número 1 de Montjuïc el seu projecte de la Nova Barcelona, esbós d'urbanització de la nostra ciutat, executat conjuntament amb Le Corbusier i P. Jeanneret, a la darrera exposició titulada *Documents de la Nova Catalunya*, que va tenir lloc de l'1 al 15 d'abril propassat. Aquest projecte urbanístic del G.A.T.C.P.A.C. va ésser exposat per primera vegada als baixos de la Plaça de Catalunya (10 juliol-10 agost 1934) i posteriorment a París (10 febrer-15 març) a les galeries d'exposició de *Cahiers d'Art*.

Va ésser invitat el G.A.T.C.P.A.C. a aquesta exposició per a col·laborar amb altres grups de joves arquitectes de diferents països.

La tercera vegada que s'han exposat aquests plans ens ha ocorregut un fet nou dintre de l'història de les nostres exposicions: sense cap comunicació prèvia, se'ns ha retirat un dels plans exposats, cosa que ens estranya més tractant-se dels mateixos que foren exposats, com queda dit anteriorment, a la nostra ciutat l'estiu passat durant un mes.

El pla retirat, segons se'ns comunica de l'Ajuntament de Barcelona, ho ha estat «per ordre de la superioritat». Es tracta d'una reproducció del projecte de reforma del casc antic aprovat per l'Ajuntament. Al costat d'aquest pla s'exposava una còpia de la instància presentada pel G.A.T.C.P.A.C. a l'Ajuntament de Barcelona, pregant que no es portés a cap aquesta obra de reforma tal

III. *Monuments històrics.* — El «Pla d'enllaç dels punts crítics del casc antic» projecta una Gran Via en sentit transversal que passa per davant dels principals monuments històrics, així com un pla de regularització del voltant d'altres construccions històriques.

Creiem que el criteri que presideix el tractat d'aquestes reformes és totalment equivocat, ja que implica la destrucció de certes construccions que volten aquests monuments i que constitueixen el seu marc apropiat. Facilitar la contemplació dels monuments des de nous punts de vista i deslligar aquests de les construccions veïnes és un experiment perillós i universalment abandonat que ha fracassat més d'una vegada (Exemple: urbanització dels voltants de la catedral de Colònia).

El concepte de la creació d'aquesta via d'enllaç de monuments sembla una segona part del famós projecte de Barcelona gòtica que fou unànimement refusat per tota la ciutat.

IV. *Aspecte econòmic.* — La teoria d'enxampament de carrers vells és una teoria antiquada. Es tendeix actualment a procurar que les vies de nova creació passin pel mig de les grans illes, allà on el terreny és més econòmic. D'aquesta manera s'aconsegueix crear una nova via, abans completament inexistente, i un sanejament més efectiu.

A més a més, caldria determinar clarament les etapes de realització d'aquesta reforma, cosa a la qual obliga l'experiència



Joan Serra — Paisatge d'Eivissa

tal manera, que no és exagerat d'afirmar que és de les poques vegades que s'ha presentat com a tal i encara en el seu moment més inspirat.

Sabem que el que anem a dir és una raó que de tan obvia ni gairebé és lícit emetre-la, però no ens en podem estar. Els Salons de Primavera, que una coincidència cronològica fa aparellar cada any amb aquestes col·lectives de Can Parés, predisposen a visitar les darreres amb l'esperit del que troba, entre la natural dissonància de la multitud, un refugi on ningú no discrepa i on tothom efectua el treball amb l'estabilitat adquirida en la mestria.

Aquestes darreres conclusions constitueixen el fort de l'exposició esmentada, que supera totes les anteriors, perquè en altres ocasions podia perfilar-se la reserva, el dubte que algun autor hagués fallit en el seu propòsit o que algun altre l'hagués sobrepasat extraordinàriament. Això ha quedat exclòs en la d'enguany i com a intrínseca vàlua pictòrica, com a gaudi visual i com a demostració nacional de pintura, assenyalant la col·lectiva amb l'afecte que reclamarem per a un fet eminent d'ordre espiritual escalfat al nostre país.

Els autors estan tan ajustats a les seves pròpies característiques, sobrerament conegudes, que pot semblar una redundància enumerar-les de nou. Ens acollirem per tant a una estricta síntesi.

Ramon Capmany ha pintat un altre tros de Canet meravellós. Paisatge ple de dificultats i sòtmes a mil problemes pictòrics, es desenvolupa amb una gràcia imponderable sobre la tela, reeixint en tot moment; en cada recó, la traça del mestre i les fragàncies del model.

Domingo, ultra els retrats, que pertanyen a la bona factura que darrerament s'ha imposat, ha recollit el material plàstic que compilà en el seu viatge a l'Àfrica. És una exposició de dibuixos, a part de la sala gran, que reté l'interès de tots els gustadors del seu art inquiet. Domingo ha fet d'aquesta col·lecció un document vivíssim que reporta l'emoció que l'artista sentí desvetllar en el continent negre, la qual ve a ésser una emoció inèdita que ha aprofitat per a portar-la al seu moll i transformar-la en els resultats habituals de les seves altres fonts d'inspiració.

L'única tela amb què Feliu Elias s'ha incorporat a la col·lectiva és una de les més brillants peces sortides de l'enorme cura i saviesa pictòrica de l'il·lustre erudit.

Manuel Humbert ha exposat tres nus, la qualificació dels quals reclama els millors adjectius que el pintor ha col·leccionat des que la seva figura ha adquirit aquest to d'immillorable. Són tres teixits harmonitzats, d'una distinció i pulcritud sorprenents, que tractades amb l'austeritat i bona pintura de l'autor, poden servir d'exemples de la posició humbertiana.

La participació de Rafael Llimona és així mateix d'altíssima qualitat. Troba en la seva peculiar manera de transcriure les figures el seu moment més just, reunint en una

dicional de la pintura a l'oli. No obstant, les obres exhibides són, personalment enjudiciades, tres notables realitzacions que donen al Saló una flexibilitat que sense elles no tindria. Pruna té el mèrit remarcable d'usar de la sensibilitat amb una ponderació exquisida, que fa de les teles esmentades un conjunt que encaixa admirablement amb el significat del mot delicats.

Joan Serra s'ha valgut d'aquesta oportunitat per a oferir al públic les primícies de la seva darrera estada a Eivissa. N'ha portat pintures que sostenen integralment l'interès i la vàlua que adquirí en la seva exposició última. Aquest és l'elogi que considerem més pertinent de redactar.

Un fet que, sense haver-lo de qualificar de novetat, hem d'atorgar-li una certa qualitat de sorpresa, és la preponderància numèrica del paisatge sobre la figura, que ha establert Sisquella. No se n'ha de plànyer ningú, però, perquè té gairebé el mateix accent de transcendència que aconseguí amb la darrera, que aquesta vegada és un nu impressionant, dels bons de la marca. Els paisatges sitgetans són d'una nitidesa esplèndida, pintats amb un objectiu de realisme poètic remarcable.

Togores, després de l'esforç que realitzà fa ben poc amb la seva exposició, deu haver-se quedat sense existències inèdites, i per això ha exposat dos dibuixos interessants, que no corresponen, però, a l'aportació dels seus companys de sala.

Ernest Maragall ha presentat unes escultures que coneixiem ja d'altres ocasions, cosa que ens fa ometre el nostre parer, ja expressat en el seu dia oportú.

Darrerament, Josep Viladomat exposa un grup d'escultures decididament formidables. L'escultor no és pas dels que menys contribueix a donar a aquesta col·lectiva de Can Parés el seu aire d'alta qualitat. Lamentem que la conjunció de personalitats artístiques que recensionem no sigui més reduïda per tal de dedicar a la seva producció l'espai que es mereix. Però no trigarem gaire a haver de parlar d'aquest notable escultor.

En definitiva hem de reincloure en l'apreciació que ja hem fet respecte al Saló de la Sala Parés, el valor del qual deixa un record de conjunt inesborrable.

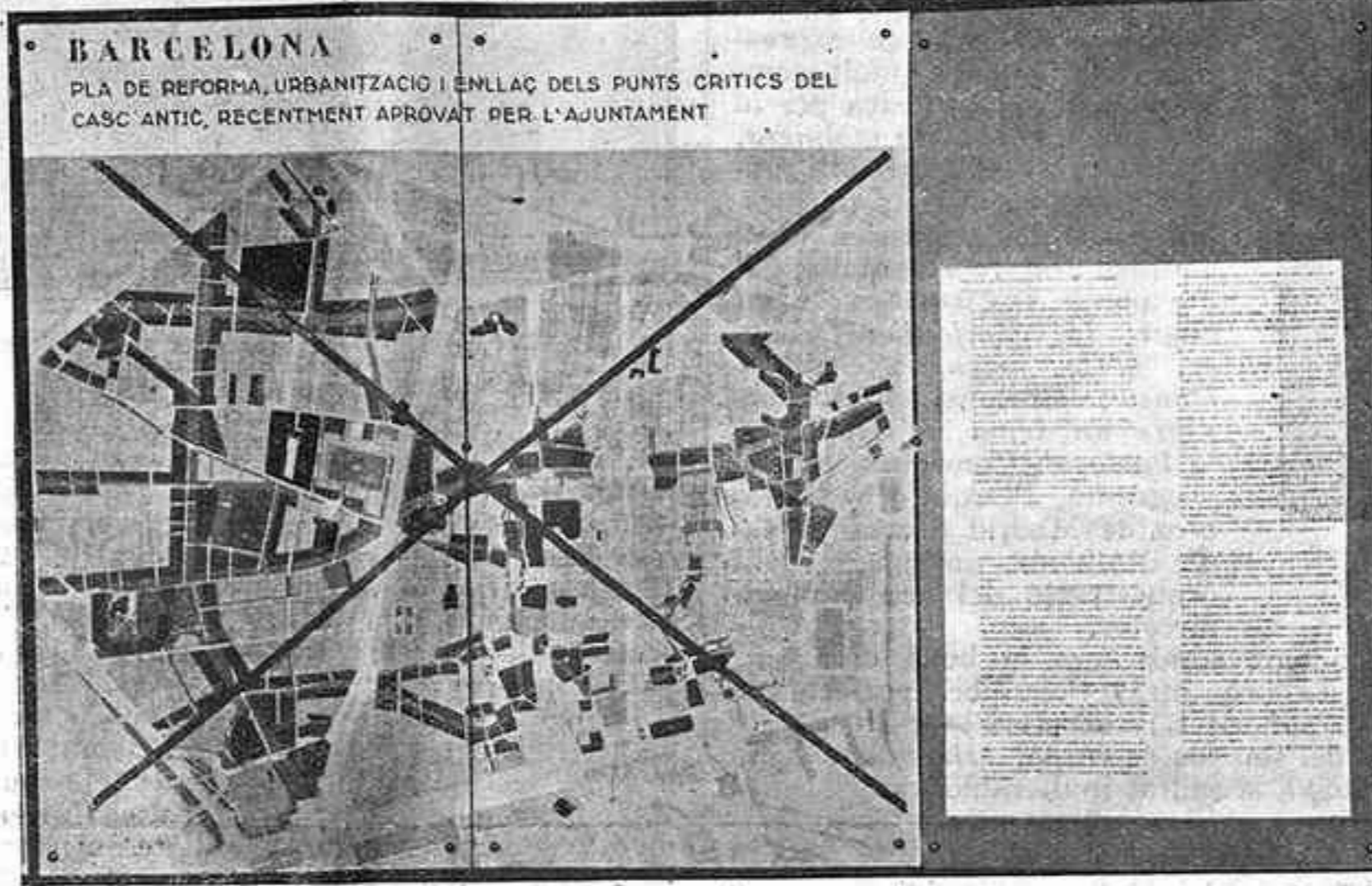
Grau Sala

En l'aperitiu de la setmana passada Josep Maria de Sagarra deia de Grau-Sala allò que el crític sense la investidura de poeta no podrà dir mai. Això, en la bibliografia del jove artista, és de suma importància, ja que de fet és el poeta qui l'ha de jutjar. El que en nom de la crítica d'art s'enfronta a l'obra de Grau, té uns altres elements de judici. Fineix atorgant-li les gràcies de la gràcia, la virtut de la sensibilitat, i prou.

Siguin's permès de dir que Grau-Sala, amb l'actual exposició de vanos a les Galeries Syra, ha portat a cap una de les seves més reeixides exposicions, perquè s'ha trobat en disposició de poder abocar pel broc gros el contingut del seu art, que es manifesta, més que en la pintura, en aquestes realitzacions de puríssim encís.

Grau-Sala troba en les guaixes i en els objectes variats que componen l'exhibició, la gamma imantada que atreu el seu esperit de creació i en fa una de les coses més serioses que s'han realitzat a Catalunya en el camp especial de la decoració.

ENRIC F. GUAL



El pla despenjat

com el nostre Ajuntament la té projectada, allegant per això una sèrie de motius. El fet que l'Ajuntament hagi retirat aquest pla del nostre stand confirma el pes de les raons que donàvem en la dita instància. Això ens mou a copiar a continuació alguns paràgrafs de la dita instància que acompanyava el pla que ens han fet retirar:

1. *Sanejament.* — En fer una reforma del casc antic de la nostra ciutat, creiem que el primer que s'ha de tenir en compte és el lamentable estat de l'habitatge en aquesta zona i la necessitat urgent de sanear-la, enderrocant les habitacions infectes d'acord amb un pla basat en el percentatge de mortalitat. Aquest pla de sanejament haurà de corregir de la forma més eficaç i ràpida possible els defectes d'aquestes habitacions, que són:

- a) excés de densitat;
- b) manca d'espais lliures;
- c) pessimes condicions d'assolellament i ventilació, conseqüència de l'excessiva alçada de l'edificació en relació amb l'amplada de carrers i de la forma dels anomenats patis de ventilació, veritables pous d'escombraries.

Aquests defectes porten com a conseqüència:

- d) el contagi de tota mena de malalties i l'aparició de malalties i anormalitats produïdes de l'ambient i condicions de vida. Totes aquestes condicions es tradueixen en una mortalitat molt superior a la de les altres zones de la ciutat. Aquestes dades les confirmen les estadístiques municipals.

Que el projecte de reforma anomenat «Pla d'enllaç dels punts crítics de la ciutat», no tracti de corregir d'una forma radical aquestes condicions de l'habitatge, és el més greu defecte que nosaltres trobem en aquest pla.

De res no serveix eixamplar les vies existents, ja que solament millora les habitacions donant a la via reformada i deixa els centres de les illes en la mateixa deplorable situació actual, així com els carrers dels voltants no afectats per la reforma. La Barcelona vella continuarà, després de realitzar aquest pla, amb l'habitatge en pessimes condicions, sense comptar amb espais lliures ni llocs d'emplaçament per a escoles, dispensaris i altres serveis col·lectius de primera necessitat. Es per això que nosaltres propugnaríem la creació d'espais verds en els punts més infectes del casc antic, enderrocant algunes de les illes actuals que estiguessin en pitjors condicions, procurant que els espais lliures resultants estiguessin situats estratègicament per a millorar les condicions higièniques del més gran nombre de vivendes possible.



ELS BESSONS

—Que són per triar?

(Marianne, París)



—Vol fer el favor?... Que m'ha de seguir gaire estona?

(Everybody's Weekly, Londres)



UN HOME PRUDENT

—Cada vegada que guanya un milió, en posa la meitat de banda...

—Per a la seva vellesa?

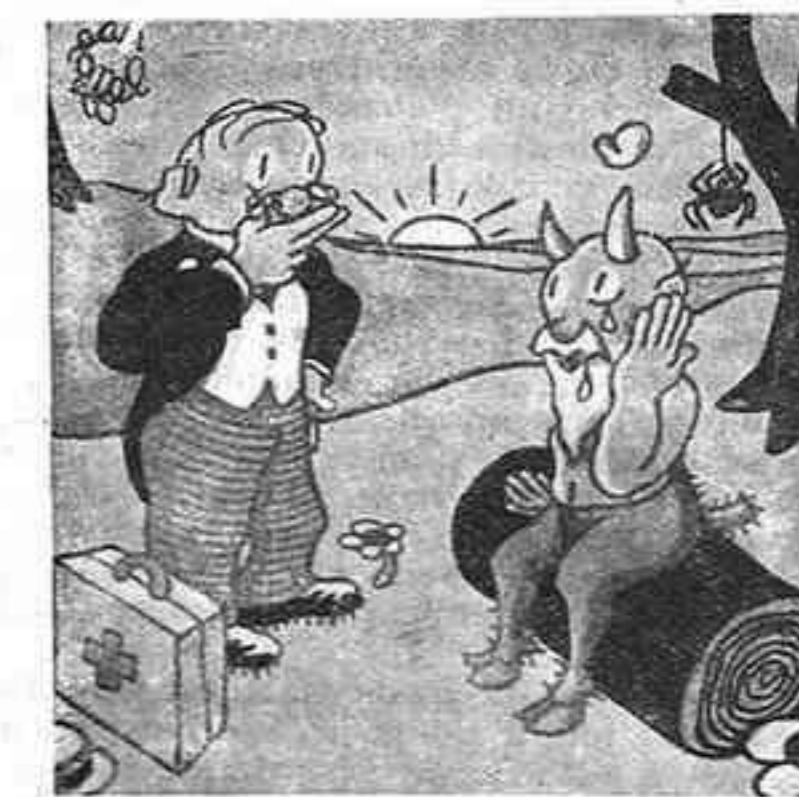
—No, per als seus advocats.

(Gringoire, París)



—Mobles Tal? Es escandalós, m'han venut una taula de fusta verda!

(Life, Nova York)



El sàtir reumàtic. — Si dic «ai!» és que el reuma se'm posa a l'espatlla; si dic «be!» és que se'm posa al genoll.

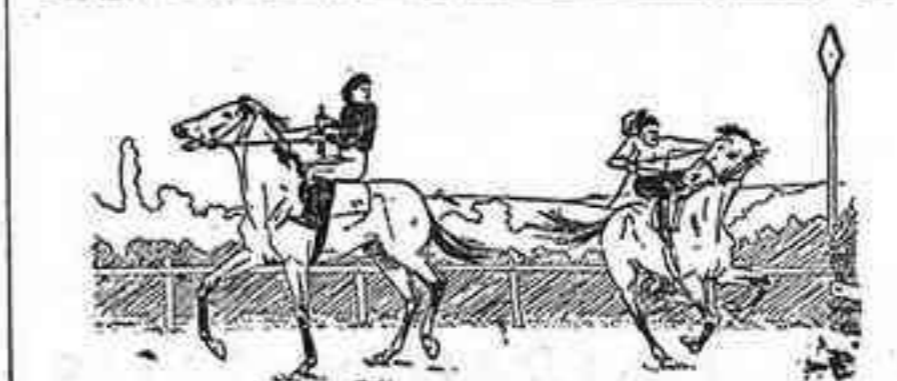
(Marianne, París)

CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 41
Telèfon 41655

FITO

LLORENS
RAMBLA DE LES FLORS-30

GRANS OBRES



—Bé, que et decideixes?
—Jo, sí; és el cavall que no vol dir-se.

(Gringoire, París)



—Perdoneu, aquest lloc està ocupat. El meu amic torna de seguida.

(Life, Nova York)

MUSICAIRADIO

FI DE TEMPORADA

La vida musical a Barcelona

Com l'any passat, l'Associació de Música «la Camera» ha fet venir per a clausurar aquesta temporada l'Orquestra Simfònica de Madrid amb el seu il·lustre director E. Fernández Arbós. Es un fet dels més sorprenents sobretot del punt de vista biològic, que el mestre Arbós es situï al costat d'Ansermet, de Scherchen, de Klemperer, de Boult—tots pertanyents a una generació posterior—, entre les grans figures internacionals de l'avantguardisme musical, malgrat haver passat la setantena. No hi ha

de desorientació i d'imptència—un moment que fa temps que dura— que li fa créixer en la placentaria, en Saint-Saëns o en Strawinsky recursos ben poc durables. El lloc on cal posar aquesta obra en la tipologia de la música moderna no és gaire gloriós. Això no priva que aquesta obra sigui molt entretinguda, molt ben feta i d'una riquesa inesgotable d'encisadors matissos.

Evidentment, la nova simfonia de Hindemith és d'una força expressiva molt superior i demana una participació interior molt més intensa dels executants i de l'auditori. En l'article de fons del darrer número de la *Revista Musical Catalana*, hem explicat llargament i amb molts detalls la simfonia *Mathis der Maler*, cosa que ens excusa de repetir-nos aquí. (Vegi's també *La nostra discoteca*, en aquesta mateixa pàgina.) L'efecte d'aquesta admirable obra fou profund i fins les orelles més refractàries al llenguatge musical del nostre temps s'adonaren de l'insuperable mestratge contrapuntístic i de la riquesa melòdica del jove compositor, capdavanter de l'escola alemanya contemporània. L'Ocell de Foc de Strawinsky i un *Impromptu* de Rodolf Halffter, d'una força expressiva quasi visual, molt semblant a la seva música per al bell film *La traviesa molinera*, completaven el repertori modern dels dos concerts en qüestió. La música clàssica i romàntica fou representada per les obres següents: Schumann, *III Simfonia*; Debussy, *L'Île Joyeuse*; Strauss, *Dansa*; Brahms, *Variacions sobre un tema de Haydn*, i la *Pastoral*. Com obra fora de programa, l'Orquestra Simfònica de Madrid executà *Triana d'Albéniz*, amb la brillant orquestració del seu eminent director.

Novament admirarem la bella disciplina d'aquesta orquestra, l'equilibri perfecte de la seva sonoritat i sobretot, la cultura profunda del seu cos de corda. Arbós dirigí amb la mateixa serenitat inalterable, amb la mateixa segura sensibilitat pels efectes brillants i els grans punts culminants que ja havíem remarcat amb motiu dels seus concerts de l'any anterior.

L'Associació de Música «la Camera», pot presentar-nos una altra vegada, un balanç artístic de la darrera temporada que faria honor a qualsevol altra societat similar dels grans centres internacionals de la música contemporània. A través dels seus programes es percep la ferma voluntat d'imposar obres noves—potser alguna vegada àdhuc contra la voluntat de la majoria dels socis—; hom hi endevina un sentit de responsabilitat artística que sap seleccionar i orientar-se a través de les múltiples manifestacions de l'art internacional. Es gràcies a aquesta associació que no arribem a perdre a Barcelona la relació amb l'evolució musical de la nostra època. Novament, evocuem aquí el nom del secretari de l'Associació, Manuel Clausells, a l'interès i a la perspicàcia del qual la vida musical de Barcelona deu un profund agraïment.

OTTO MAYER

Cartes obertes

Al moment de deixar enllestida aquesta secció musical hem rebut una carta oberta del nostre amic Ricard Lamote de Grignon en la qual es fan diverses consideracions sobre la nostra darrera crítica del concert dels compositors catalans. Impossibilitats de publicar-la aquesta setmana, la reservem per a la setmana vinent, junt amb una segona carta que ens anuncia l'amic Joaquim Salvat, també sobre el mateix tema. Remarcquem per avui que per una curiosa anticipació, moltes de les argumentacions de la primera de les dues cartes, queden contestades per l'article que publiquem en aquesta pàgina sobre els concerts d'Arbós.

O. M.

Telèf. de MIRADOR: 23118

PHILIPS

COMPTAT
LLARGS
TERMINIS

RADIO UNIVERSITAT
Rda. UNIVERSITAT, 1° - T. 23132
Suc. PASSEIG DEL TRIOMF, 70

LA NOSTRA DISCOTECA

"Mathis el Pintor", simfonia de Hindemith

Es molt convenient de comparar l'audició de la simfonia de Hindemith *Mathis el Pintor* que ens ha ofert Arbós i la seva orquestra, amb l'execució de la mateixa obra per la famosa orquestra Filharmònica de Berlín sota la direcció de l'autor que ens ofereixen els discos Telefunken E 1647-48-49 (1). Sabem prou que ben sovint els compositors són els pitjors intèrprets de llurs obres (Strawinsky!). Hindemith no és una excepció. Els discos no són, doncs, «autèntics» més que en un sentit limitat o millor

donava una impressió molt més sorprenent i immediata. Per bé que els discos de la simfonia no siguin de la darrera qualitat tenen per a nosaltres un doble valor: el de permetre'ns de guardar un record perpetu de la magistral interpretació de l'obra per Arbós i el d'ofrir-nos alhora una impressió integral d'una de les obres més importants i recents de la música moderna.

Aquell que vulgui escoltar i posseir una obra impressionada amb la major perfecció que actualment és possible i al mateix

triomfals davant del públic barceloní, interpreta el *Segon Quartet* de Borodin i a la darrera cara de la col·lecció, a manera de peça afora de program, la impetuosa *Oriental* de Glazunoff. El quartet de Borodin ha esdevingut sobretot famós gràcies al seu temps lent, un nocturn molt melòdic i commovedor que ens dona una sensació impressionant de l'estepa russa—trista i infinita— a través d'una profunda sensibilitat romàntica. Es una col·lecció de quatre discos excel·lents, de primera qualitat, de la Compa-



«El Concert dels Angels», taula de Mathis Grünewald (segle XVI) en què es basa l'argument del primer temps de la simfonia de Hindemith

dit, en un sentit quasi exclusivament material. D'aquí ve que l'execució dels detalls instrumentals de l'obra ens interessi menys que l'esperit general amb el qual l'autor s'imposa a la famosa orquestra. En el primer temps, *El concert dels Angels*, hem de preferir la interpretació d'Arbós, el seu temps més moderat, més assenyalat i equilibrat, que li permet de posar de relleu tot el caràcter planyívol i profundament commovedor de les línies melòdiques i del meravellós contrapunt. El segon temps (*Enterrament*) és tocat pels filharmònics berlinesos amb una intensitat molt més profunda que per llurs col·legues madrilenys. Evidentment ei so dels violins espanyols és massa fi, massa poc intens, perquè ens pugui fer ressentir tot el dolor gairebé sobrehumà d'aquesta meravellosa peça central. La mateixa observació pot ésser feta pel gran recitatiu inicial del tercer temps (*La temptació de Sant Antoni*). El seu desenrotllament sempre en augment, d'una grandiositat creixent fins al gran final (*Alleluia*), no ve fixat amb tota claredat en el disc. Es aquí on Arbós ens

temps fer-se càrrec de la insuperable tècnica instrumental del compositor del *Mathis*, podrà recórrer a l'encisador *Trio-Serenata en re major* de Beethoven, opus 8 (Regal, L. K. K. 294-95-96, trio Goldberg-Hindemith-Feuermann). L'equilibri sonor, la perfecta llibertat quasi improvisada en la interpretació dels tres grans concertistes, i finalment llur musicalitat profunda, formen en aquesta petita col·lecció de tres discos, una síntesi tan meravellosa, que no sabem què admirar més: si la bella enguina i exuberant d'aquesta petita obra mestra exquísida, la qualitat única de l'impressió o l'art insuperable dels tres intèrprets il·lustres: Goldberg, l'antic concertino de la Filharmònica de Berlín; Hindemith, el gran compositor alemany i famós virtuos de viola; i Feuermann, el més gran violoncellista de la jove generació al costat de Piatigorsky i Cassadó.

Un entusiasme gairebé igual provocarà una nova col·lecció de discos del quartet Pro Arte de Brusselles. Aquesta famosa entitat de música de cambra, que ha obtingut èxits

nyia del Gramòfon (*La Voz de su Amo* D B 2150-51-52-53).

En un pròxim article, completarem aquest panorama de les darreres novetats de la nostra discoteca, que conté entre altres les obres següents: la *Rapsòdia espanyola* de Ravel, el *Quartet brasiliens* N 5 de Héctor Villa-Lobos, una bellíssima col·lecció de *Romances sense paraules* de Mendelssohn, el concert en la major de Mozart, tocat per Heifetz, la col·lecció 2000 anys de música de Curt Sachs, però sobretot les dues joies gramofòniques que ens han fet més plaer: els meravellosos *Concerti grossi* de Handel i de Vivaldi i els primers discos de la nova col·lecció històrica *Anthologie Sonore*.

O. M.

(1) A Espanya es ven quasi exclusivament l'edició francesa dels discos enregistrats per Ultraphone (G.P. 1307-8-9). Les partitures de butxaca i a quatre mans de l'obra són editades per B. Schott's Söhne, Magúncia.

INTERVIU AMB UN CONTRABANDISTA

Els abissinis s'armen

(Ve de la pàgina 1)

—Es increïble, tants avenços en l'endarrerit continent negre!
O'Donnell passa per damunt de la meva apreciació irònica:

—I això no és res. Encara hi ha més, hi ha tancs, avions, bàcils. En tot, el país entra a passos de gegant en la civilització europea. Mireu: l'emperador, que s'ha d'admetre que és autènticament progressista, sovint ha de frenar amb energia l'engrescament dels seus consellers. El comandant de la ciutat d'Addis Abeba, Derjasmatch Balthar, hi ha introduït el reglament francès d'instrucció militar. Us sembla poca cosa que l'alcalde d'una ciutat de província com Direduau tingui avui noranta-cinc escriptors? Els oficials abissinis, que encara no fa tres anys anaven descalços, ara es passen amb cascots tropicals, monoque, pantalons blancs de moda ratllats de verd en la costura lateral, camises de seda rosa i botes altes amb esperons! I què me'n dieu de la senyora Woezev Astir, la dona del governador d'Ankober, Dedjazmatch Bakura Tsion, que quan la vaig visitar, fa tres setmanes, estava llegint, en entrar jo, *Maria Chapdelaine*?

—Ja ho veig. Però això no serà, fet i fet, un emblanquinament superficial? He sentit dir, per exemple, que l'abolició de l'esclavitud, decretada no fa gaire, no és més que una farsa i que pràcticament no ha canviat res.

—No digueu això! Admeto que a arribar a la supressió de l'esclavitud deu haver contribuït la situació política; però aquest moviment no és d'avui ni d'ahir. La Lliga Abissínia per a l'Abolició de l'Esclavitud es constituï quatre anys enrera, i el seu president és, com que no diu res, el cap de policia d'Addis Abeba. I l'emperador Haile Selassie s'ha esmerçat a afavorir aquest moviment.

—Us confesso francament que no ho sabia. Però tornem a la nostra conversa d'abans. No teniu dificultats per a la importació? Vull dir que els italians deuen vigilar com uns dimonis. I fins que les comandes arribin a Djibuti...

—Que n'aneu d'endarrerit! Avui, per Djibuti no passa ni un mal cartutx. Els francesos s'han pres la neutralitat a la valenta i no és fàcil burlar la vigilància de la costa. Ara els transports no passen pas per Djibuti, sinó per Djidda o Maskat. Allí els europeus han de callar; allí Talata es fa

càrrec de la mercaderia, la qual després es transporta a Tadjura, lloc posat sota el protectorat francès, però el sultà d'allí està estretament lligat amb Addis Abeba i el poder francès és merament nominal. De Tadjura surten les caravanes de camells que porten la mercaderia a destinació, sense trepitjar territori anglès, francès o italià. És clar que tot això és una mica complicat i empipador, però no es corren riscos. A més a més, els carregaments de valor són disfressats. No fa molt, Talata va expedir tot de bombes hidràuliques que en realitat eren canons Gatling dissimulats. I unes metralladores viatjaren disfressades d'orgue. Tot això ho pué dir tranquil·lament perquè cada truc, per principi, és aprofitat una sola vegada; el procediment canvia a cada nova expedició. En una paraula, pel que us he dit ja podeu comprendre que a penes hi ha cap risc.

—El vostre viatge a París té alguna relació amb tot això?

—Sí i no. No he vingut solament pel negoci. És clar que he de resoldre una qüestió de gasos. Per això avui mateix prenc l'avió de Londres i demà passat me'n vaig directament a Addis Abeba.

—La darrera pregunta: creieu que s'arribarà a la guerra?

—No. Abissínia encara no està prou avançada en els seus preparatius, i a més a més no desitja el conflicte armat. Però d'altra banda ja està massa avançada perquè els italians es puguin pendre la campanya com un alegre passeig militar. Jo crec que Roma obtindrà una composició tan avantatjosa com sigui possible i, en el futur pròxim, en això s'acabarà tot. Pel que fa a mi, tant se me'n dona; us pas assegurar que la prosperitat dels meus negocis no patirà de cap de les maneres...

...I d'això, per la meua banda, no en dubto gens.

ERNEST KIESEWETTER

París, juny

(Copyright Mitropress)

CAMISERIA
FITO
CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

IMPRESOS COSTA
NOU DE LA RAMBLA 45
BARCELONA